

УДК 221.5

Іван МОЗГОВИЙ

“ПАЛЕОАСТРОНАВТИ” НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ:

“ЕЗОТЕРИКА” В ПЕРЕДАННЯХ?

В статті шляхом аналізу релігійних і міфічних текстів народів стародавнього Близького Сходу автор намагається простежити “езотеричне” знання, яке часом можна витлумачити як відгуки про міжпланетні контакти в глибоку давнину.

Ключові слова: *непізнані літаючі об’єкти, космос, боги, астронавти, інопланетяни.*

Постановка проблеми. З найдавніших часів подумки пов’язували себе люди з небом, розглядаючи його як місце, де, за міфами більшості народів, мешкають боги. Саме звідти, від надприродних істот, виводилися витoki життя, саме туди мали повернутися досконалі особистості, щоб довічно перебувати в блаженнім краю. Там усе чудово й загадково, там настановлений прекрасний рай-вирій, саме туди підносяться Геракл, Мойсей, Ілія, Мітра, Осіріс, Аттис, Таммуз, Адоніс, Христос, Марія та ін.

Вже греки розрізняли первісний, невпорядкований світ (Хаос), і світ, упорядкований богами (Космос). Сприймаючи останній як **макрокосм**, а себе як **мікрокосм**, похідний від першого, людина прагнула поєднати “мале” з “великим”. Тому наші предки завжди намагалися відійти від суєтних проблем і полинати в загадкову височінь, до своєї первісної чудової “Батьківщини”.

Не випадково, у різних народів здавна склалися міфи й легенди про космічні катастрофи й аномалії, про причини появи комет і метеоритів, затемнення Місяця й Сонця, про польоти в небо людей, які прагнули уподібнитися богам. Тривалий час ці оповіді передавалися усно, з покоління в покоління. Тому, слухаючи казки, розглядаючи доісторичні наскельні малюнки птахів і “крилатих” людей, давні фрески, де зображені таємничі істоти, ми знайомимося з одвічними бажаннями людей літати. Згодом ці оповіді були зафіксовані на письмі, винайденому 7–6 тисяч років тому. Завдяки письму перед дослідниками відкрилася невичерпна сила людської уяви, а можливо, й відгуки реальних подій, відображені в пам’ятках багатьох народів діяння видатних людей, оповіді про їх “мандрівки” в незвідані глибини Космосу.

Аналіз актуальних досліджень. На рубежі 50–60-х рр. ХХ ст., після перших успіхів уфології (збір даних непізнані літальні об’єкти зародився після 1947), реальний шанс бути включеною в сферу нормальних наукових досліджень отримала тема палеовізиту. Академік І. В. Курчатов мав намір

рекомендувати до друку в “Доповіях Академії Наук СРСР” статтю вченого М. М. Агреста. Проте його смерть порушила ці плани. Ще раніше працю Агреста відхилив, визнавши її “надто сміливою”, журнал “Природа”. 9 лютого 1960 року “Літературна газета” вмістила виклад гіпотези Агреста, і лише через рік, коли в пресі й на диспутах вирували пристрасті щодо його припущення,

© Іван Мозговий, 2011

читачі змогли дізнатися про них із перводжерел: стаття М. М. Агреста “Космонавти давнини” була надрукована в альманасі “На суші і на морі”.

Цю ж тему зачіпав у праці, яка побачила світ у травні 1963 року, американський астрофізик Карл Саган, хоча він висловив думку, що встановити реальність палеовізиту за історичними джерелами не просто. Спочатку думка про можливість палеовізиту знайшла позитивний (хоча й стриманий) відгук серед тих учених, хто вже займався цією тематикою. Серед тих, хто створював і пропагував дану теорію, особливий успіх випав на долю швейцарця Еріха фон Денікена (нар. 1935). Кожна його нова книга стає бестселером; на його лекції важко потрапити; за його книгами поставлено декілька не менш популярних фільмів (один із них, “Спогади про майбутнє”, йшов у свій час у нашому кінопрокаті). Денікен є ідейним лідером міжнародного Давньоастронавтичного товариства (ДАТ), створеного 14.09.1973 з числа прибічників “теорії”, що займаються власними пошуками, та просто “співчуваючих”. З 1970-х активізувалися урологи-ентузіасти на чолі з В. Г. Ажажею (нар. 1927) в СРСР.

На жаль, сьогодні досить небагато вчених сприймають цю проблему серйозно. Консервативні ж дослідники ставлять під сумнів самі палеовізиту взагалі. Тому всі критичні оцінки, адресовані Денікену й іншим прибічникам ідеї палеовізиту, часто поширюються і на його колег з ДАТ. Наголошується, що книги Робера Шарру, Петера Красси чи Робіна Коллінза, мовляв, відрізняються від денікенівських набором аргументів, але не їх якістю й системністю. При цьому проблемою палеоастронавтики майже не займаються історики, філософи.

Автор поставив за **мету** в даній статті шляхом аналізу релігійних і міфічних текстів народів стародавнього Близького Сходу простежити “езотеричне” (зашифроване) знання, яке, не виключено, можна витлумачити як відгуки про міжпланетні контакти в глибоку давнину.

Виклад основного матеріалу. Нікого ніколи не дивувало, що літати можуть боги. А ось смертні... Це неприпустимо. Адже людина не птах, вона ніби прив’язана до Землі. Тому вчені-ентузіасти намагаються сьогодні відшукати інформацію, яка, на їх думку, повідомляє про палеовізиту на Землю

“інопланетян” чи про польоти на апаратах, важчих за повітря, самих давніх землян. Такі оповіді відшукуються в біблійних текстах, єгипетських папірусах, клинописних табличках з Месопотамії (ассиро-вавілонський епос тощо), іранських і китайських легендах, індійських манускриптах, греко-римській літературі, сказаннях стародавніх кельтів та інших давніх творах. З проблемою прибуття на землю небесних істот можна пов’язати гігантську кам’яну терасу, невідомо ким і з якою метою зведена в Баальбеку (Ліван), стародавній малюнок “космонавта” на скелях Тассілін-Аджера (Північна Африка) і т.п.

Космічна тематика представлена вже в єгипетських папірусах. Нею активно цікавилися давні жерці, підтвердженням чому є “небесна” пропорційність піраміди, яка стала можливою за умови набуття тодішніми мешканцями певних астрономічних знань. Навіть сьогодні деякі вчені схильні розглядати піраміди або як орієнтири інопланетян, або як сакральні комплекси, зведені тими ж інопланетянами [5].

У пошуках відомостей про “космічних прибульців” варто звернутися насамперед до однієї з найдавніших книг – Біблії. Дуже давньою (XLVI ст. до н.е., згідно біблійної “хронології.”), естарозаповітна розповідь про “космічний політ” мешканця Палестини – **Єноха**, сина Іареда, батька Мафусаїла, прадіда Ноя і нащадка Адама в 7-му коліні. Про нього сказано, що він відзначався надзвичайною скромністю і загадковістю [1 Пар. 1. 1]. Зазначено, що Єнох у допотопні часи прожив 365 років [Бут. 5, 18–24]. Він вважається засновником писемності, арифметики і астрономії. У Біблії кілька разів відзначається його благочестя: “І ходив Єнох із Богом” [Бут. 5, 22], “І ходив із Богом Єнох” [Бут. 5, 24], тобто “Богові він догодив” [Євр. 11, 5]. А значить, заслужив на винагороду. Отже, “не стало його, – бо забрав його Бог” [Бут. 5, 24].

Зазначимо – “забрав живим” (на літальному апараті? – *І. М.*), оскільки про кожного з померлих у Святому Письмі підкреслюється, що він “помер”. Єнох же *переселився* в житло блаженства!

Згідно іншої біблійної книги, звеличений “Єнох догодив Господу і був узятий на небо, – образ покаяння для всіх родів”, де він пізнав таємниці світобудови [Сір. 44, 15]. У пізніших текстах наголошується, що, на відміну від тодішніх патріархів, Єнох не помер, оскільки Бог узяв його на небо, звільнив від викликані гріхами прабатьків смерті, в нагороду за благочестя, “щоб не бачив смерті; його не знайшли, бо Бог переніс його”, як зазначав апостол Павло [Євр. 11, 5]. Згадує Єноха й апостол Іуда [Іуд. 14]. Мусульмани ж ототожнювали його з єгипетським богом Осірісом.

У деяких давніх переказах наголошувалося, що Єнох повертався на

якийсь час на Землю, де написав книгу про те, що бачив і чув у небесних сферах. Відомо декілька псевдоапокрифічних книг, що носять ім'я Єноха. Найбільш відома Перша Книга Єноха (зазвичай просто “Книга Єноха”). Як видно з порівняння Послання Іуди [Іуд. 15–16] і Книги Єноха [Єн. 1, 9], нею користувались і ранньохристиянські письменники – вона згадується і цитується в працях багатьох [отців церкви](#), включаючи [Юстіна Філософа](#), [Тертуліана](#), [Ірінея](#), [Орігена](#), [Климентя Александрійського](#) та ін.

Тривалий час про зміст книги можна було судити лише по цитатах і відгуках. Проте в [XVIII ст.](#) був відкритий її повний текст на [ефіопській мові](#), і з того часу вона неодноразово видавалася як в оригіналі, так і в перекладах.

Книга датується II–I ст. до н.е. і є багатим джерелом для вивчення релігійного світоспоглядання іудеїв тієї доби. Є навіть її давньослов'янський переклад – “Книга Єноха Праведного” (повна назва – “От книг Еноха Праведного, преже потопа, и ныне жив есть”).

Тут вбачається детальна оповідь про “вознесіння” людини в небесні сфери: “З’явилися мені мужі два, вельми великі, яких ніколи не бачив я на землі: обличчя їх як сонце блищали, очі їх як свічки запалені, з вуст їх виходив ніби вогонь, одяг їх як піна, що біжить, світліші за золото крила їх, біліші за сніг руки їх”, – так описував Єнох свій контакт із посланцями позаземного світу.

Під час мандрівки він ніби то відвідав “сім сфер”, познайомився з іншими світами, їх мешканцями і механізмом управління Всесвітом, пізнав закони руху зірок і планет, спостерігав вселенські чудеса. “Мене оточили хмари і тумани; рухомі світила й блискавки гнали мене, вітри прискорювали течію мою; вони вознесли мене на небо. Я досяг стіни, збудованої з кришталю; полум’я, що коливалося, оточувало її; я увійшов у це полум’я. Я наблизився до великого житла, збудованого з кришталю. Стіни, як і фундамент цього житла, були з кришталю, а звід його складався з рухомих зірок і блискавок”, – писав він. Нове з’явлення Єноха і пророка Ілії християни очікують перед другим пришествям Ісуса.

Хто ж забрав Єноха з собою “на небо”? На самому початку Біблії, в згадуваній Книзі Буття, є такі рядки: “За тих часів (перших “патріархів”, до яких належав і Єнох – *І. М.*) на землі були велетні, а також по тому, як стали приходити Божі сини до людських дочок. І вони їм народжували, – то були силачі, що славні від віку” [Бут. 6, 4]. Рядки дуже цікаві. Вони викликають запитання: хто такі ці велетні? Звідки вони взялися?

Це питання намагався з’ясувати ще радянський математик М. М. Агрест. Він порівняв даний текст із перекладом на іврит і навіть знайшов його давньоарамейський варіант. Там ці рядки звучать так: “Нефілім були

на Землі в ті дні”. “Нефілім” перекладається ж як “ті, що впали”. Так само тлумачилось це слово і в каббалістичній книзі “Зогар”. Виходить, “ті, що впали” на Землю, були в “ті дні”. А звідки можна було впасти? Звичайно ж, тільки згори, тобто “з неба”. Чи не правда, це схоже на інформацію про візит на Землю гостей із космосу?

“Космічні” відгуки помітні і в біблійній розповіді про загибель від “небесного дощу” палестинських міст Содом і Гоморри (XXXV ст. до н.е.), що знаходилися в долині поблизу Мертвого моря. Міста згоріли в полум’ї, яке нагадає той “вогнь”, котрий з’являється (спалахує) при старті або падінні космічного корабля (з **прибульцями**?): “І Господь послав на Содом та Гоморру дощ із сірки й вогню, від Господа з неба. І поруйнував ті міста і всіх мешканців міст, і рослинність землі.... Ось здіймається дим від землі, немов дим із вапнярки...” [Бут. 19, 24–25, 28].

Від загибелі з міщан врятувався лише праведник Лот разом з дочками, оскільки Бог завчасно попередив його. Лоту з’явилися два Ангели, один з яких сказав йому: “Рятуй свою душу, – не оглядайся позад себе, і не затримуйся ніде в околиці. Ховайся на гору, щоб тобі не загинути” [Бут. 19, 17]. Лот прохав надати йому більш близьку схованку: “Я не встигну сховатися на гору, щоб була не спіткало мене зло, і я помру” [Бут. 19, 19]. А жінка Лотова, яка всупереч волі Божій озирнулася назад, відразу ж стала соляним стовпом. Автор цих рядків нещодавно бачив поблизу Мертвого моря скелю, яку екскурсоводи називають “скам’янілою жінкою Лота”... Коли все вщухло, “піднявся Лот із Сігора, і осів на горі, і обидві дочки його з ним, бо боявся перебувати в Сігорі. І осів у печері...” [Бут., 19, 30].

Звернувши увагу на цю оповідь, М. М. Агрест, як учений, який брав участь у радянському ядерному проекті, побачив у цій оповіді багато знайомих деталей. На основі їх аналізу він зробив висновок, що це є опис давньоїкатастрофи, спричиненої“атомним вибухом”. Там було попередження жителів про можливу загибель і повідомлення про захисну дію товстого шару землі, вказані масштаби руйнувань і відмічена непридатність усього району для подальшого мешкання протягом тривалого часу.

Еріх фон Денікен у тлумаченні Біблії пішов ще далі радянського вченого М. М. Агреста. За його версією, космічні гості прилітали на Землю не один раз. У перші свої відвідини вони створили людину “за образом і подобою своєю”, як сказано в Біблії. А потім першу пару людей, щоб уникнути зайвих контактів із навколишнім світом, помістили в ізольоване місце – “резервацію”. Саме так слід розуміти, на думку Денікена, створення Єви з ребра Адама і їх життя до вигнання в біблійнім Едемі.

Проте інопланетянам творіння їх рук не сподобалось. І під час наступного прибуття на Землю вони влаштували потоп, згубивши більшість людей. А в тих, хто залишився, була викликана штучна мутація. Саме з цього моменту різко прискорився культурний прогрес. З'явилося мистецтво, писемність, математика. І люди почали вшановувати своїх творців як богів, зробивши їх головними персонажами релігій.

Може це означає, що *Homo sapiens* є не що інше, як продукт штучної мутації й змін генетичного коду, які були проведені прибульцями з далекої планети? Але навіщо це було зроблено? З якою метою? Денікен вважав, що зробити це прибульців змусила поразка в космічній війні [3].

“Космічні” оповіді зустрічаються не тільки в жителів Палестини, але й мешканців інших регіонів, зокрема Месопотамії. Згідно найдавніших писемних табличок із Шумеру (3100–2900 до н.е.), при “створенні світу” бог Мардук влаштував Космос і Землю:

“Поробив він стоянки богам великим.

Зорі-планети, подоби богів, сотворив він.

...Коли ж накреслив на небі малюнок днів року,

Закріпив він стоянку Нібіру, аби центр зіркам указати” [6, с. 165].

На небесному об'єкті Нібіру Мардук відібрав 600 дивних істот

(“великих богів”) – “**ануннаків**”, синів небесного бога Ану, і “оселив їх на землі й на небі” [6, с. 169]. Ануннаки передали першим людям свої знання.

Не виключено, як вважав уже К. Саган, що цими наставниками були інопланетяни, хоча для з'ясування істини необхідні нові дослідження.

У “Царському списку” (XXI ст. до н.е.), який зберігся в “бібліотеці”

ассирійського царя Ашшурбаніпала (608–635/627), знаходимо “Епос про

Етану”, в якому викладена легенда про стародавнього шумерського

“астронавта”, колишнього пастуха, а згодом 12-го чи 13-го допотопного

“лугаля” (царя) **Етани** (бл. 2750 – ? до н.е.), представника Першої династії

Кіша. Боги обдарували його багатством, силою, славою і довгим віком. І

лише про одне вони не подбали – щоб жінка народила йому сина. Тож чи не

щоденно звертався Етана до всевидячого Уту (“аккадський Шамаш”, бог

сонця), з проханням подарувати йому спадкоємця. І лише після

жертвоприношення богам 600 відгодованих биків той з'явився Етані уві сні

й відкрив йому таємницю: “Високо в небі є трава народження, хто до неї

доторкнеться, той не залишиться бездітним. Спустися в глибоку ущелину,

знайди там орла-каліку, він допоможе тобі” [2, с. 45].

Прокинувшись, Етану вирушив у гори і в похмурій ущелині відшукав

орла. Цей орел колись дружив із змією, а потім підступно з'їв її дитинча. Тоді

змія за порадою бога Уту заховалася в тулубі мертвого бика, звідки напала на орла, обскубла й кинула його в ущелину. Орел не міг самотійно вибратись нагору і, здавалося, був приречений на загибель. Але Етану напоїв його, перев'язав йому рани, які швидко затяглися. Після цього цар попросив орла віднести його до престолу Ану, де разом з “ануннаками” мешкав Бог. Вдячний орел погодився підняти Етану вгору.

Етана двічі літав на орлі на небо. Правда, документ, який дійшов до нас у фрагментах і без кінцівки, не дає змоги чітко розмежувати ці польоти. Хоча можна не сумніватися, що перший політ був удалим. Сам опис польоту навіть дає думку, що той, хто надав про нього інформацію, вочевидь мав сам “літати”, а не обмежитися, наприклад, підйомом лише на вершину зіккурату, на декілька десятків метрів над Землею, щоб поглянути на Землю згори:

“Орел промовляє йому, Етані:”

“Я тебе понесу на Небо до Ану.

На мою спину поклади свої груди,

На кінці моїх крил поклади свої долоні,

На мої крила поклади свої руки”.

На його спину кладе він груди,

На кінці його крил кладе він долоні,

На його крила кладе він руки.

Стала важкою, зросла його ноша” [4, с. 126].

Орел описав перше коло:

“Одну вже годину вони в дорозі.

І орел промовляє йому, Етані:

“Подивись, друже, яка там Земля?” –

– Ніби пагорб Земля, море – ніби криниця” [4, с. 126].

Піднімаючись вище, орел зробив друге коло:

“Другу вже годину вони в дорозі.

І орел промовляє йому, Етані:

“Подивись, друже, яка там Земля?” – “Стала Земля ніби жорна млина” [4, с. 126].

Злетівши далі, вгору, орел описав з Етаном третє коло:

“Третю вже годину вони в дорозі.

І орел промовляє йому, Етані:

“Подивись, друже, яка там Земля?” –

– Зробилось море як садова лійка” [4, с. 126].

Коли ж з висоти польоту земля почала здаватися не більшою за арик, який копає садівник, Етана побачив небесні ворота і палац великого Бога Ану. Діставшись до самого трону небесного владика, Етана попросив у нього

дозволу доторкнутися до “трави народження”. “Доторкнись Етана, – великодушно погодився Ану. – Бо Шамаш хвалить твоє благочестя” [2, с. 45].

Пізнавши траву, яка чудесним чином виросла на голому місці, Етана вирушив на орлі в зворотний шлях. Через якийсь час він таки став батьком. І справді, у списку царів міста Кіша ми знаходимо Баліха, сина й безпосереднього спадкоємця Етани [5].

Останній політ, у якому взяли участь герої, виявився для них трагічним. Спочатку орел і Етана піднялися на небо Ану, яке відвідували ще минулого разу. А над ним було друге небо – небо богині Інанни (аккадська Іштар). Орел запропонував своєму другові полетіти туди, і той, вагаючись, погодився. Все вище й вище піднімаються вони:

“Подивись, друже, яка там Земля?” –

– Розрізняю я Землю не ясніше пилинки,

А широкого моря не видно моїм зором.

Не хочу я, друже, підніматись на Небо,

Стримай свій політ, спусти мене вниз” [4, с. 127].

Хвилина сумніву і страху виявилася фатальною: орел почав падати, а Етана зірвався з птаха й стрімголов полетів униз. Обидва учасники польоту загинули. Так людська гордія була покарана [7].

Із Палестини й Малої Азії дійшов фрагмент т.зв. периферійної версії аккадської поеми про **Гільгамеша** (“Про того, хто бачив усе...”), а також фрагменти її перекладу на хетську й хурритську мови (II тис. до н.е.). У Еліана (римського поета II–III ст., який писав грецькою мовою) ми знаходимо фрагмент іншої легенди про Гільгамеша у вигляді передання про чудесне народження героя: царю Урука Зеухоросу (Еухоросу, тобто шумерському Енмеркару) провіщено, що через онука (сина дочки) він втратить царство. Царь зачинив дочку в башті. Але вона народила сина від невідомого чоловіка. Тоді вартові за наказом царя скинули немовля з башти. Проте орел підхопив хлопчика і відніс його далеко, в сад, де того взяв на виховання садівник. Він і назвав його Гільгамешом (грец. Більгамос). Зрештою той відібрав у свого діда царство. В більш пізніших текстах (наприклад, у сирійського письменника IX ст. н.е. Теодора бар Коная) Гільгамеш уже вважається сучасником Авраама.

У Старому Заповіті оповідається про пророка **Ілію** (серед. IX ст.), фесфїтянина, з числа жителів галаадського селища Фесфа [3 Цар. 17, 1], вихідця з коліна Нефаліма. Цей провісник майбутнього жив за часів ізраїльських царів Ахава (869–850), Охозії (850–849) й Іорама (849–842) і був активним борцем проти культу Ваала, прибічником якого виступала жінка

Ахава Іезавель. Одного разу, у 840-х, Ілія мандрував зі своїм учнем Єлисеєм із Галгали в Ієрихон. Коли вони дійшли до Йордану, Ілія згорнув свій плащ, ударив ним по воді і ріка розступилася перед пророком та його учнем. Ніби посуху, перебралися вони на правий берег ріки і вирушили далі. “І сталося, як вони все йшли та говорили, аж ось **з’явився** огнений віз та огняні коні, і розлучили їх одного від одного. І вознісся Ілія в вихрі на небо... А Єлисей **це** бачив, і він закричав: “Батьку мій, батьку мій, візе Ізраїлів та верхівці його!” Та вже не побачив його... І схопився він сильно за одягу свою та й роздер її на дві частини” [4 Цар. 2, 11–12]. Мимоволі постає питання, а чи не на “непізнаваному літаючому об’єкті” (НЛО) полинув пророк у небесну височінь?

За пізнішими переказами, Ілія був “поселений на небі”, звідки мав стежити за діяннями людей. Йому судилося стати попередником першого пришествя на Землю Месії. То ж Бог наголошував: “Ось Я пошлю вам пророка Ілію, перше ніж день Господній настане, великий і страшний!” [Мал. 3, 3]. З Нового Заповіту витікає, що під іменем Ілії в часи Ісуса розумівся пророк **Іоанн Хреститель**, який “у дусі” Ілії прийшов здійснити своє служіння Предтечі Господа, але люди його не сприймали і запитували Ісуса, чи не він є Ілією [Мт. 11, 14; 17, 10-11; Лк. 9, 13, 19; Іоан. 1, 21].

Наступного разу Ілія з’явився на Землі під час Преображення Ісуса на горі Фавор, коли апостоли Петро, Іаков та Іоанн бачили, як він та Мойсей розмовляли з Господом [Мт. 17, 3–4; Мк. 9, 4–6; Лк. 9, 30–33]. У майбутньому Ілія знову прийде на Землю, тепер уже разом із Єнохом, щоб “заплатити борг природі”, тобто померти. Тому Бог говорить: “І звелю я двом свідкам Своїм (Єноху й Ілії – *І. М.*), і будуть вони пророкувати тисячу двісті й шістьдесят день, зодягнені в волосяницю.... А коли вони скінчать свідóцтво своє, то звірина, що з безодні виходить, із ними війну поведé, – і вона їх переможе та їх повбиває. І їхні трупи залишить на майдані великого міста, що зветься духовно Содóm і Єгипет, де й Господь наш був розп’ятий” [Одк. 11, 3, 7–8]. Але, вбиті Сатаною наприкінці світу, перед другим пришествям Спасителя, ці помічники Божі, зрештою, будуть воскресені ним і повернуться на Небо [Одк. 11, 11–12].

А ось ніби уривки про **прибульців**, узяті з Книги пророка Єзекїїля (жив у 622–571): “І сталося тридцятого року, четвертого місяця, п’ятого дня, коли я був серед полонених над річкою Кевар, відкрилося небо, і побачив я Божі видіння” [Єзек. 1, 1]. Надалі уточнюється: “П’ятого дня місяця, – це п’ятий рік полону царя Іоакима... – сталося Господнє слово до Єзекїїля, сина Бузі,

священника, у халдейському краї над річкою Кевар, і була там над ним Господня рука” [Єзек. 1, 2–3]. Оскільки Іоаким правив у 608–597, то зазначена дата – п’ятий рік після його правління – це 593 рік.

“Очевидець” так описує приліт гостей (із Космосу?): “І побачив я, аж ось бурхливий вітер насував із півночі, велика хмара та палаючий огонь; а навколо неї – сяйво, а з середини його – ніби блискуча мідь, з-посеред огню. А з середини його – подоба чотирьох живих істот, а оце їхній вид: вони мали подобу людини. І кожна з них мала чотири обличчя, і кожна з них мала чотири крила. А нога їхня – нога проста, а стопа їхньої ноги – як стопа телячої ноги, і вони сяяли, як ніби блискуча мідь. А під їхніми крилами були людські руки на чотирьох сторонах...” [Єзек. 1, 4–8].

Здається, ніби автор описує давніх “астронавтів”: “А подоба тих істот була на вид вугілля з огню, вони палали на вигляд смолоскипів; той огонь проходжувався поміж істотами. І огонь мав сяйво, і з огню виходила блискавка. І ті живі істоти бігали й верталися, немов блискавка” [Єзек. 1, 13–14]. А далі простежується ... опис висадки “космічного десанту”: “І придивився я до тих істот, аж ось по одному колесі на землі при тих живих істотах, при чотирьох їхніх обличчях. Вид тих колес та їхній виріб – як вигляд хризоліту, й одна подоба їм чотирьом, а їхній вид та їхній виріб – ніби колесо в колесі. Вони ходили в ході своїй на чотири боки, не оберталися в ході своїй. А їхні обіддя були високі та страшні; і їхнє обіддя довкола в чотирьох їх було повне очей. І коли ходили ті живі істоти, ходили й ті колеса при них; а коли ті істоти підіймалися з-над землі, підіймалися й ті колеса. ... Коли ті йшли, ходили й вони; а коли ті стояли – стояли й вони, а коли ті підіймалися з-над землі, підіймалися з ними й ті колеса, бо був дух істот у тих колесах (двигун? – *І. М.*)” [Єзек. 1, 15–21].

Автор ледве підбирає слова, щоб описати незвідане: “А на головах тих живих істот була подоба небозводу, ніби грізний кришталь, розтягнений над їхніми головами згори. А під цим небозводом були їхні прості крила, звернені одне до одного. У кожної було по двоє крил, що закривали їм їхні тіла. А коли вони йшли, чув я шум їхніх крил, як шум великої води...” [Єзек. 1, 22–24]”. Так і хочеться вигукнути: “Та це ж літальний апарат!”

Не менше складне завдання стояло перед автором Книги Даниїла (жив у VII–VI ст.), коли він писав про подібних візитерів: “Того часу ці мужі були пов’язані в своїх плащах, у своїх сорочках і в своїх шапках, і в своїх убраннях, і були покидані до середини палахкотючої огненної печі. ... Так я бачу чотирьох мужів непов’язаних, що ходять посеред огню, і шкоди їм нема, а вигляд того четвертого подібний до Божого сина!” [Дан. 3, 21, 25]. Такими словами

сучасник хотів показати, що гість (**інопланетянин?**) забрав із собою **трох землян**.

Не тільки в Старому, але і в Новому Заповіті є оповіді, які можна витлумачити як відгуки про космічні польоти. А якщо припустити те, що здається неймовірним: на нашій планеті прибульцями був залишений Ісус – син представника неземної цивілізації?!. “А Яків породив Іосифа, мужа Марії, що в неї народився **Ісус, званий Христос**” [Мт. 1, 16]. Іосиф же, чоловік Марії, не був батьком Ісуса. Ангел повідомив Іосифа, що “вона має в утробі від Духа Святого”, що “зачате в ній – то від Духа Святого” [Мт. 1, 18–20]. Після народження Ісуса його дії контролюються “згори” через посланців [Мт. 2, 13; 2, 19–20; 4, 11;]. Тому він вирізнявся незвичним розумом і здібностями, творив дивні справи, лікував, ходив по воді [Мт. 14, 25–32; Мк. 6, 48–51]. Це всіх дивувало: “Звідки в Нього ця мудрість та сили чудодійні?” [Мт. 13, 54]. Він же казав апостолам про свою “місію”: “Дана Мені всяка влада на небі й на землі” [Мт. 28, 18].

Його діяльність викликала опір, тому на зустріч з ним на г. Фавор прибули посланці, за якими здаля спостерігали Петро, Яків та Іоанн: “І ось з’явилися до них Мойсей та Ілля, і розмовляли із Ним....Ось хмара яка заслонила їх” [Мт. 17, 3–5]. Чи не НЛО був винуватцем цієї “хмари”? Як відомо, Ісус продовжив служіння, переконаний, що за ним стоїть сила, тому й казав Петру: “Чи ти думаєш, що не можу тепер упросити Свого Отця, – і Він дасть Мені зараз більше 12 легіонів Анголів?” [Мт. 26, 53].

Із тексту Євангелій видно, що допомога не встигла надійти, тому Ісус і постраждав. А невдовзі знову прилетіли **прибульці**, щоб забрати його тіло: “І великий ось ставсь землетрус (від посадки корабля? – *І. М.*), бо зійшов із неба Ангол Господній, і, приступивши, відвалив від гробу каменя, та й сів на ньому. Його ж постать була, як та блискавка, а шати його були білі, як сніг” [Мт. 28, 2–3]. А хіба не загадковим є опис євангеліста Луки про вознесіння на небо Ісуса?! Він вивів своїх апостолів на Єлеонську (Оливкову) гору поблизу Єрусалиму, “поблагословив їх. І сталось так, як Він благословляв їх, то зачав відступати від них, і на небо возноситись. А вони поклонились йому і повернулись до Єрусалиму” [Лк. 24, 50–52].

В Діяннях святих апостолів Лука пише конкретніше. За його словами, Ісус дав останні настанови учням, а потім “угору возноситись став, а хмара (дим від космічного корабля? – *І. М.*) забрала Його сперед їхніх (апостолів – *І. М.*) очей. А коли вони пильно дивились на небо, як Він віддалявся, то два мужі у білій одежі (екіпаж іншого корабля? – *І. М.*) ось стали при них, та й сказали: “...Чого

стоїте та й задивляєтесь на небо? Той Ісус, що вознісся на небо від вас, прийде так, як бачили ви, як ішов він на небо!” Тоді вони повернулись до Єрусалиму” [Діян. 1, 9–10]. Ісус же, вознісшись, сів “по праву руку” Бога-Отця [Мк. 16, 19]. І як він “піднісся”, так і повернеться (на літальному апараті, огорнутому “хмарою?”).

Надалі складається враження, що євангеліст Іоанн Богослов спостерігав каральну експедицію інопланетян, здійснену в II пол. I ст. до н.е. у відповідь на страту землянами їх посланця (Ісуса? – *І. М.*). У Книзі Одкровення простежується опис своєрідної орбітальної станції **прибульців** з їх кораблями: “Я... почув за собою голос гучний, немов сурми... І оглянувшись, я побачив...” [Одк. 1, 10–12]. Що ж побачив учень Ісуса? Здається, мова йде про прибуття на Землю космічної експедиції: “... Двері на небі відчинені... і ось престол стояв на небі, а на престолі Сидячий (керівник експедиції? – *І. М.*). А Сидячий подібний був з вигляду до каменя яспіса й сардиса, а веселка (якесь саяво? – *І. М.*) навколо престолу (космічна станція? – *І. М.*) і видом подібна була до смарагду. А навколо престолу – 24 престоли (кораблі поблизу космічної станції? – *І. М.*), а на престолах я бачив 24 старців, що сиділи, у шати білі одягнені, а на головах своїх мали вінці золоті (астронавти – *І. М.*). А від престолу виходили блискавки, і голоси, і громи. А перед престолом горіли 7 свічників (прожектори? – *І. М.*). І перед престолом – як море скляне, що кришталю подібне (плавилась порода? – *І. М.*)” [Одк. 4, 1–6].

Можливо Іоанну це здалося обіцямим поверненням на Землю Ісуса разом із воїнством ангелів (інопланетян?). Як би там не було, свідок події побачив “посеред 7 свічників “подібного до Людського Сина, одягненого в довгу одежу, і підперезаного” по грудях золотим поясом.... Його голова та волосся – білі, немов біла вовна, як сніг, а очі... – немов полум’я огняне. А ноги... подібні до міді, розпалені наче в печі... І 7 зір (жезл? – *І. М.*)... держав у правиці... меч обосічний... а обличчя... немов сонце, що світить у силі своїй” [Одк. 1, 12–16]”. Цілком імовірно, що за відсутності необхідних термінів автор при зображенні космічних кораблів прибульців удався до образів відомих йому істот (подібних до лева, теляти, орла, коня тощо): “А серед престолу й навколо престолу четверо тварин, повні очей спереду й ззаду (різні форми кораблів? – *І. М.*). І перша тварина подібна до лева, а друга тварина подібна до теляти, а третя тварина мала лице, як людина, а четверта тварина подібна до орла, що летить. І ті 4 тварини – кожна з них мала навколо по 6 крил, а всередині повна очей (ілюмінатори? – *І. М.*)” [Одк. 4, 6–8]; “...одну з чотирьох тих тварин, яка говорила як голосом грому... (гуркіт корабля? – *І. М.*)” [Одк.

6, 1].

Після цього, здається, почалася підготовка до відокремлення корабля від орбітальної станції. Цікаві фрагменти цього опису: “І ось сталось велике трясіння землі, і сонце зчорніло, як міх волосяний, і ввесь місяць зробився, як кров... І на землю попадали зорі небесні, як фігове дерево ронить свої недозрілі плоди, коли потрясе сильний вітер...” [Одж. 6, 12–13]; “І небо сховалось, згорнувись, немов той сувій пергаменту, і кожна гора, і кожен острів порушилися з своїх місць... І земні царі і вельможі та тисячники, і багаті та сильні, і кожен раб та кожен вільний – поховались у печери та в скелі гірські (ще б пак, побачивши таке, і сьогодні б злякались! – *І. М.*)” [Одж. 6, 14–15]; “град та огонь, перемішані з кров’ю, і впали на землю. І спалилась третина землі, і згоріла третина дерев, і всіляка зелена трава погоріла...” [Одж. 8, 7]; “зчинився страшний землетрус, і десята частина міста того завалились... І вчинилися блискавки, і гурків, і громи, і землетрус, і великий град...” [Одж. 11, 13, 19]; “огонь зводить з неба додолу... І зійшов огонь з неба... був укинений в озеро огняне та сірчане... в озері, що горить огнем та сіркою” [Одж. 13, 13; 20, 9–10; 21, 8]; “ніби як море скляне, з огнем перемішане” [Одж. 15, 2]; “і сталися блискавки й гуркіт та громи, і сталось велике трясіння землі, якого не було, відколи людина живе на землі...” [Одж. 16, 18]; “озеро огняне та сірчане” [Одж. 20, 10]. Ще далі ніби простежуєть опис керуючого висадкою десанту: “І бачив я іншого потужного Ангела, що сховався із неба. Був одягнений в хмару, і над його головою веселка була, а обличчя його – як стовпи огняні... І як він закричав, то заговорили 7 громів голосами своїми” [Одж. 10, 1–3].

А чи не про якісь агресивні воєнні дії щодо землян як помсту їм з боку екіпажів кораблів пришельців (за Ісуса?), що відокремилися від міжпланетної станції, яка зависла на земній орбіті, ідеться далі: “І я побачив сімох Анголів (на семи кораблях? – *І. М.*)... І була дано їм 7 сурм. І знявся дим... А Ангол кадильницю взяв, і наповнив її огнем із жертovníка (гармати? – *І. М.*), та й кинув на землю. І зчинилися грóми, і гуркóтнява, і блискавиці та трясіння землі... і вчинилися град та огонь... і впали на Землю... і немов би велика гора, розпáлена огнем, була кинута в море...” [Одж. 8, 2–5]. Далі за сигналами космічних кораблів під керівництвом “анголів” (командирів?) почалася атака, в результаті чого “вчинилися град та огонь... і впали на землю... і велика зоря спала з неба, палаючи, як смолоскип... зóрю, що спала із неба додолу... і дим повалив... мов дим із великої пéчі. І затьмилося сонце від... диму...” [Одж. 8, 7–12; 9, 1–2].

Даючи свого часу вказівки до тлумачення релігійних текстів і міфів,

Денікен радив: “Підставляйте замість слова “Бог” слово “астронавт”, замість слова “ангел” читайте “робот” – і вам усе стане зрозуміло”. При такому підході подальші слова Іоанна справді асоціюються з описом висадки десанту з космічних кораблів, які зависли над Землею: “А з диму на землю вийшла сарана, і дано їй міць, як мають міць скорпіони землі (апарати, на яких по земній поверхні пересувалися прибульці? – *І. М.*)... А вигляд сарани був подібний до коней, на війну приготованих; а на головах у неї – немов би вінки, подібні на золото (скафандри? – *І. М.*), а обличчя її – немов людські обличчя. І мала волосся – як волосся жіноче, а її зуби були – немов лів’ячі. І мала вона панцери, немов панцери залізні; а шум її крил – немов шум колісниць, коли коней багато біжить на війну (квадроцикли? – *І. М.*). І мала хвости, подібні до скорпіонових, та жала, а в неї в хвостах її влада... (“землеходи” чи “місяцеходи”? – *І. М.*) коней... а на них верхівців, що панцери мали огняні, і гіяцинтові, і сірчані. А голови в коней – немов голови лів’ячі а з їхнього рота виходив огонь, і дим, і сірка. Сила бо коней була в їхнім роті та в їхніх хвостах. А хвости їхні подібні до вужів, що мають голови, і ними вони шкоду чинять” [Одж. 9, 3–19].

Чи не правда, дивні тексти? Що ж побачив стародавній автор? Чи не про зустріч із гістьми з Космосу йде тут мова? А може, навіть про міжпланетну станцію, яка зависла над Землею, а від неї на поверхню спускалися апарати-модулі з космічними десантами?! При цьому все, здавалося, було охоплене вогнем і огорнуте димом, чувся шалений гуркіт, засліплювали зір спалахи численних прожекторів... Якщо ми переглянемо якийсь фільм із серії космічної фантастики, то легко переконаємось, що новозавітний опис теж ніби відноситься до схожої серії. Тож можна собі уявити жах, який охопив давніх мешканців, не знайомих з технікою космічної цивілізації, якщо їм довелося спостерігати подібне видовище. Зрештою, і сучасній людині здалося б, що в неї “дах їде”. А якщо при цьому прибульці взяли ще на свої кораблі когось із землян (згадаймо аналогічні дії конкістадорів у Америці в період Великих географічних відкриттів – *І. М.*), то свідки подібної сцени мимоволі вдалися б до складення оповідей про Єноха чи Ілію, яких на небо забрав сам Бог...

Висновки. Як бачимо, наведені “космічні історії” свідчать про глибоке прагнення стародавніх людей літати, про їх одвічне бажання проникнути в глибини Всесвіту чи піднятися вгору над суетними справами Землі... Хоча... А чи не простежуються в цих описах давніх польотів відгуки про візити колись на Землю інопланетян? Такі описи

зафіксовані в різних куточках Старого й Нового світу, всюди, де існувала писемність... Що тут скажеш... Проблема настільки темна й багатогранна, що припустити можна все. Наприклад те, що Космічний Розум знаходиться поряд і розгадка проблеми вже близька. І що Галактика перебуває на порозі небаченої світоглядної революції!..

Література

1. Библия. Книги Священного Писания Ветхого и Нового Завета [Текст]. – М. : Изд. Моск. Патриархии, 1983. – 1372 с.
2. Брюшинкин, С. Тайны астрофизики и древняя мифология [Текст] / С. Брюшинкин. – М. : Вече, 2003. – 384 с.
3. Где был Енох? Библейские свидетельства // Аргументы и факты [Электронный ресурс] – Режим доступа: // [http:// gazeta.aif.ru/online/kids/147/16_01](http://gazeta.aif.ru/online/kids/147/16_01)
4. Древний Восток / под. ред.. В. В. Струве [Текст]. – М. : Госучпедгиз РСФСР, 1953. – 224 с.
5. Замаровський, В. Спочатку був Шумер [Текст] / В. Замаровський. – К. : Веселка, 1983. – 207 с.
6. На ріках вавілонських : з найдавнішої літератури Шумеру, Вавілону, Палестини [Текст] / упор. М. Москаленко. – К. : Дніпро, 1991. – 398 с.
7. Хук, С. Мифология Ближнего Востока [Текст] / С. Хук : пер. с англ. Л. А. Калашниковой. – М. : Центрполиграф, 2005. – 175 с.

Summary

Mozgoviy, Ivan. “Paleoastronauts” at the Near East: Esoteric in the Tradition.

The author tries to trace the “esoteric” knowledge in the paper by analyzing the religious and mythical texts of the ancient peoples of the Middle East, which sometimes can be interpreted as feedback on interplanetary contacts in ancient times.

Keywords: *unidentified flying object, space, gods, astronauts, aliens.*

Отримано 25.11.2011__

УДК 2-264(571.6)

Іван МОЗГОВИЙ

ДАЛЕКОСХІДНІ АСТРОНАВТИ ДАВНИНИ: РАЦІОНАЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ МІФІВ

У статті аналізуються давні релігійні й міфічні тексти народів Далекого Сходу, на основі яких автор намагається з'ясувати реальне підґрунтя переказів про астронавтів цих країн у далекому минулому.

Ключові слова: *непізнані літаючі об'єкти, вімани, Рамаяна, Махабхарата, астронавти, інопланетяни.*

Постановка проблеми. У добу космічної ери серед науковців і просто шанувальників незвіданого пробуджується поглиблений інтерес до проблем зародження й розвитку як самої космічної техніки, так і просто космонавтики. У міру розширення учасників космічного клубу (за станом на 31.12.2010 було 522 космонавти з 36 держав) ця проблема зачіпає нові країни, такі як Індія і Китай (представлені відповідно одним “віманавтом” і шістьма тайконавтами), котрі розширюють свої космічні програми. Водночас із порядку денного не знімається вивчення давніх “свідчень” про палеовізиту й дослідження “даних” про непізнані літаючі об'єкти (НЛО) як гарантію перспективності сучасного пошуку позаземних цивілізацій.

Аналіз актуальних досліджень. У II пол. XX ст., після зародження уфології й під впливом сенсаційних заяв Е. фон Денікена про НЛО, починається публікація, переклад і вивчення давньоіндійських джерел про “літальні” апарати й “космічні” польоти. Серед дослідників загадок НЛО в Індії можна назвати Дж. Р. Джосаєра, директора Міжнародної Академії санскритських досліджень у Майсурі (1970-ті); вченого-текстолога Наріна Шетха; доктора Руф Рейну з університету в Чандрігарсі; професора В. Р. Рамачадру Дікшітара, автора дослідження про використання літальних апаратів і незвичайної зброї під час воєн у Стародавній Індії, та ін. Певний внесок у вивчення проблем давньосхідної “космонавтики” внесли дослідники з інших країн – англієць Девід Девенпорт, російські популяризатори Олександр Горбовський і Борис Зайцев тощо. В Інтернет-ресурсі було зазначено, що китайці теж нещодавно виявили у Лхасі (Тібет) деякі санскритські документи, в яких подаються інструкції щодо

побудови міжзоряних космічних кораблів. У рукописах не сказано, чи здійснювався в давнину міжпланетний переліт, але серед іншого згадується запланований у минулому політ на Місяць. Китайська наука в цьому відрізняється від європейської – наприклад, у провінції Сінцзян існує державний інститут, який займається дослідженням НЛО.

Метою даної **статті** є аналіз релігійних і міфологічних текстів народів Давньої Індії й Китаю з метою з'ясування реального підґрунтя оповідей про повітряні й космічні польоти в далекому минулому цих країн.

©Іван Мозговий, 2012

Виклад основного матеріалу. Давньоіндійська література щедро наповнена описами про повітряні польоти богів та інших істот. Так, у “Рігведі” (бл. 1700–1100) оповідається, що грізний бог Індра часто мчить в просторі на “повітряному кораблі” [Рігведа 1.3.6], ведучи війну проти демонів, знищуючи міста своєю страшною і загадковою зброєю – “стрілами Індри”.

Багато оповідей про польоти героїв зустрічаємо в давньоіндійському епосі “Рамаєна”, укладеному бл. VI ст. до н.е. легендарним автором Вальмікі, і в буддійській “Дашаратха-джатаці” з кодексу “Тіпітака” (V ст. до н.е.). Зокрема тут знаходимо повідомлення про птахів, здатних долітати ледве не до Місяця. І передусім це стосується велетенських напівбожественних братів-яструбів **Джатаюса** і **Сампаті**, синів знаменитого царя птахів Гаруди, на якому зазвичай літав сам бог Вішну. За іншою версією, вони були синами Аруни, колісничого Сонця і брата Гаруди.

Сюжет “Рамаєни” подекуди має алегоричний характер і під виглядом подвигів Рами зображує поширення в серед. II тис. до н.е. арійської цивілізації на південь Індії, до острова Шрі Ланка, хоча, можливо, в основу цієї алегоричної легенди був покладений якийсь давній переказ. У бесіді з героєм Рамою (7 аватара бога Вішну), сином царя Дашаратхи й Каушалї, згодом – 64-м царем Сонячної династії (більшість індуїстів вважають Раму реально існуючою історичною постаттю, царем, який правив Кошалою – царством в Індії зі столицею Айодх’я), Сампаті розповідав: “Сто років тому назад ми з моїм братом були молодими й сильними, і, здавалося, для нас не існує ніяких перепон у цьому світі. Ми думали, що весь повітряний світ підвладний нам, та й на Землі з нами ніхто змагатися не може. І охопила нас велика гординя. І тоді ми вирішили злетіти до самого Сонця і похизуватися в небі поряд із могутнім світилом. Почали ми з Джатаюсом здійматися до Сонця, а його промені обпікали нас нестерпно і не давали змоги піднятися вище. І тоді я пожалів Джатаюса, бо не хотів, щоб Сонце його згубило, і

прикрив брата своїми крилами. І Сонце спалило мої крила наполовину. І не стало в мене сил триматися в піднебессі, і з великої висоти упав я в гори Вindh'я і з того часу не можу піднятися в повітря" [13, с. 162–163].

Зухвалий намір яструбів Джатаюса і Сампаті спробував легковажно повторити майбутній могутній радник царя мавп **Хануман**, син бога вітрів Вайю і апсари Пунджістали, перетвореної на мавподібну гуманоїдку Анджанею. Він вважався 11-ю аватарою бога Шіви. За однією з легенд, Хануман уже невдовзі після свого народження вирішив схопити Сонце, сприйнявши його за "істівний фрукт". "Він був ще дитиною, зовсім малою, коли піднявся одного разу, граючись, у небо і пролетів там 3 000 йоджан (48 000 км – *І. М.*). І в небі його побачив великий Індра, цар небесний, розсердився на нього і блискавкою вдарив його в щелепу (яку зламав – *І. М.*). Хануман упав з неба на гірську вершину і довго потім заліковував рани", а допомагав йому в цьому бог Брахма [13, с. 164].

У VII книзі поеми "Рамаєна" оповідається про польоти 10-голового і 20-рукого царя демонів-ракшасів **Равани**, сина подвижника Вішраваса й Кайкасі, діви з підземного світу, який став правителем о. Ланки. Завдяки юнацькому подвижництву, він став невразливим для богів, але вбити його міг смертний герой. Загордившись, Равана вирушив на Північ, у царство Бога багатства Кубери. "Він відібрав у брата (Кубери – *І. М.*) чудесну літаючу колісницю ("віману" – *І. М.*) "Пушпаку" ("прибрана квітами"), прикрашену золотими колонами й арками, покриту перлами й дорогоцінним камінням, обвиту золотими східцями і увінчану терасами з прекрасними садами, що плодоносять в усі пори року". Ця "чудова повітряна колісниця" нагадує Сонце чи хмару, що блищить у небесній височині. Вона здатна доставити володаря в будь-яку точку землі і неба. Як видно, це був справжній літаючий палац. Колісницю виготовив цар асурів Майясура, а її першим власником був Кубера. Зійшовши на цю "сяючу колісницю, Равана зі своїми **ракшасами** залишив гору Кайласа (розташовану на Півночі – *І. М.*)" [9, с. 95].

Завдяки володінню "віманою", Равана втягнув у небесні міжусобиці й смертних. "Коли Равана, мандруючи по північних горах, наблизився до якоїсь вершини, поблизу тих заростів очерету, де колись народився Сканда, син Шіви, колісниця Пушпака раптом сама собою зупинилась" [9, с. 95].

Оглянувши місцевість, Равана спустився з гір і почав у різних кінцях світу підкоряти ще не переможених ракшасів. Можливо, ця оповідь стала відображення вторгнення в Індію аріїв у II тис. до н.е. та їх боротьби з дравідами.

Зрештою Равана вирушив на Південь, яким володів бог смерті Яма.

“Невдовзі вони (Яма з наближеними – *I. M.*) побачили самого царя ракшасів, що наближався на блискучій колісниці Пушпака [9, с. 98].

“Вторгнувшись на колісниці Пушпака у страшну область Ями (розташовану за краєм Землі – *I. M.*), Равана розігнав її лютих стражів. ... Почалася жахлива битва між царем ракшасів і гнівними стражами мертвих. Багато разів кінкари (стражі Ями – *I. M.*) страшними ударами своєї зброї розбивали вщент чудесну колісницю Равани, але кожний раз вона сама собою знову складалася з уламків і, підкоряючись волі Десятиголового (Равани – *I. M.*), знову прямувала вперед, ціла і неушкоджена завдяки милості Брахми” [9, с. 99].

Погромивши царство Ями, “Равана направив свою колісницю до океану, в царство Варуни”, на Захід [9, с. 101]. Проти Равани з палацу бога виступили його діти й онуки. “Тоді сам Равана направив проти них свою колісницю Пушпака. Діти Варуни піднялися в піднебесся і звідти засипали ракшасів стрілами і дротиками. У повітрі почалася жорстока битва між нащадками Варуни і Раваною, що кинувся на них на своїй літаючій колісниці. І Десятиголовий вразив синів і онуків Варуни своїми смертоносними стрілами, і вони впали на Землю мертві”, а Равана, “покинувши царство Варуни, повернувся до себе на Ланку” [9, с. 101].

Поема розповідає про подальшу “космічну одіссею” царя ракшасів.

“Повертаючись на Ланку, Равана зі своїми **радниками** ... побачив у пустинній місцевості розкішний палац із золотими колонами, кришталевими східцями, арками і вікнами, прикрашеними перлами й алмазами. ... І **Прахаста**, радник Равани, зійшов з колісниці і увійшов у палац. Невдовзі полетіли знову. ... А Равана послідував далі на своїй швидкій колісниці і ... піднісся в небо і досяг оселі Сонця (володіння бога Сур'ї на південному сході – *I. M.*) ... Провівши ніч на вершині гори Меру, Равана наступного дня вступив у володіння Соми, бога Місяця (на північному сході – *I. M.*). ... Равана вирушив далі, проминувши оселі сіддхів і чаранів, небесних оповідачів, чертоги Гаруди, царя птахів, небесну країну, де протікала священна Ганга, і нарешті наблизились до оселі Соми. Але в міру того, як ракшаси піднімалися все вище й вище в небо, промені Місяця, спрямовані на них, все більше сковували їх холодом. ... І залишивши з миром бога Місяця, цар ракшасів вирушив назад. ... Равана побачив на дорозі прекрасну дівчину, дочку якогось величного самітника, і взяв її насильно на свою колісницю, і змусив слідувати за собою. Потім кожного разу, коли

зустрічалася йому дорогою вродлива дівчина, він намагався викрасти її в рідних і забрати з собою на Ланку. Так він викрав багатьох **ЖІНОК** – дочок небожителів і асурів, ракшасів і якшів, нагів, кіннарів і смертних. Насильно везені на його колісниці в далечінь від рідних міст, красуні залились сльозами... Але колісниця Равани летіла в повітрі, ніби птах, все далі й далі і невдовзі досягла Ланки (тепер о. Шрі Ланка – *І. М.*), де Равана розташував викрадених ним дівчат у жіночих покоях свого палацу” [9, с. 102–105].

Потім Равана вирушив у набіг на Схід, на володіння царя богів Індри. Саме в цей час “Індра повернувся в Амараваті, місто безсмертних (розташоване на Сході – *І. М.*), до якого вже підступили незчисленні полчища ракшасів ... Равана на чолі свого демонічного війська кинувся назустріч йому на колісниці Пушпака, яка в польоті “гриміла як грім”. Небожителі оточили Равану і “змусили його колісницю зупинитися” [9, с. 108–109]. Але ракшаси за допомогою **Мегханади**, сина Равани, полонили самого Індру. “Військо ракшасів залишило небесне царство і з великою урочистістю повернулося на Ланку; Мегханада віз на своїй колісниці полоненого Індру ” [9, с. 110]. І тільки на вимогу всесильного Брахми Равана звільнив Індру. В результаті цар ракшасів зміг узурпувати владу над усіма трьома “світами” (небеса, земля і підземний світ).

Згодом Равана “знову вирушив у набіг на землю зі своїм військом і своїми радниками...” [11, с. 111]. При цьому “швидка як вітер” золота колісниця Пушпака “носила царя ракшасів по землі, по воді і в піднебессі” [13, с. 116] і давала змогу Равані чинити злочини. Зрештою, за допомогою цієї літаючої колісниці Равана вирішив викрасти прекрасну **Сіті**, аватару богині Лакшмі (жінки Бога Вішну), жінку героя Рами, яка народилася з борозни на полі і була прийомною дочкою царя Відехи Джанаки.

Отже, “повелитель Ланки зійшов на золоту колісницю, злетів на ній у піднебесся й невдовзі опустився в глухому лісі поблизу халупи ракшаса Марічі, колись пораненого Рамою...” [10]. Правда, спочатку відговорений Марічі, який боявся помсти Рами, Равана полетів назад на Ланку, але згодом повернувся до плану викрадення Сіті: “Потім він вирушив у свої конюшні і звелів візничому готувати в дорогу золоту колісницю. Слуги одягли Равану в міцні військові обладунки, поверх кольчуги накинули багатий одяг, і, готовий до великої битви, грізний владика ракшасів зійшов на свою чудесну колісницю. Дивовижні коні піднесли колісницю в піднебесся, і зору повелителя Ланки відкрилася вся земля з ріками, лісами і горами. Невдовзі показала бідна халупа ракшаса Марічі, і колісниця спустилася перед нею”

[10].

Після довгої бесіди Равана нарешті переконав Марічі допомогти йому.

“Чудесні коні Равани подняли золоту колісницю в піднебесся і понесли її понад горами і лісами, понад царствами й містами, понад ріками й озерами – в Панчаваті. Невдовзі колісниця повелителя Ланки вже летіла над лісом Дандака. Ось вона непомітно спустилася на землю неподалік від халупи сина Дашаратхи” [10]. Хитрістю йому вдалося відволікти увагу Рами, який разом із жінкою перебував у лісі у вигнанні. “Через мить біля хатини Сіти з’явилася чудова колісниця владики Ланки. Равана посадив у неї безутішну Сіту, сам сів поряд з нею, і зелені небесні коні підняли колісницю в піднебесся”

[13, с. 114].

Побачивши, як Равана викрав Сіту, яструб Джатаюс, що частково поновив здатність літати, полинув у небо і вступив у повітряний бій з царем ракшасів. Він убив коней і розбив колісницю, яка “носила царя ракшасів по землі, по воді і в піднебессі”, але й сам отримав смертельні рани. Героїзм яструба не зрівняв планів Равани, який міг літати й без колісниці: “Равана міцно стиснув руками Сіту, птахом поринув у небо і полетів на Ланку, несучи з собою жінку Рами. Через ліси й гори, через ріки й озера летів цар ракшасів на Ланку” [13, с. 117]. Покривши в повітрі 100 йоджанів (1 600 км – *І. М.*), він досяг острова.

Знаючи про здатність Ханумана літати, Рама попросив його здійснити мандрівку на Ланку з метою розвідки місцевості, куди ображений герой мав намір вирушити в похід. Хануман стартував від поштовху на горі: “Ставши на вершині гори Махендра (в Південній Індії – *І. М.*), Хануман міцно вперся в неї обома ногами, так що вона затряслась, а з дерев, які росли на її схилах, осипалось листя й цвіт; набравши повітря в груди, розпростерши руки і, змахнувши ними, заревівши, стрибнув у небо. ...Хануман, який по волі своїй виріс до гігантських розмірів, понісся по піднебесю як літаюча гора, і вітер, народжений його стрімким польотом, розсіював хмари на небі і гнав по морю бурхливі вали. Тінь Ханумана бігла під ним по хвилях, ніби судно, яке рухає попутний вітер. А він летів у височині, то пірнаючи в хмари, то знову з’являючись із них, ніби ясний Місяць” [13, с. 166].

Хануман летів довго. “Ніби крилата гора, він продовжував політ над океаном повітряними стежками – там, де літають птахи й гандхарви, там, де здійснювали свій вічний шлях Сонце і Місяць, планети і зірки, де на виблискуючих колісницях, що їх тягли птахи, змії, леви, тигри й слони, мандрували по небу праведні й благочестиві, які здобули горішнє царство за добрі справи на землі” [13, с. 167]. Під час польоту він убив двох чудовиськ –

Сурасу й Сімхіку, які намагалися зупинити його. Так, стартувавши в Південній Індії, Хануман перелетів океан з півночі на південь і досяг острова Ланки. Йому вдалося таємно зустрітися з полоненою Сітою. Потім він вступив у бій з ракшасами й підпалив їхнє місто. Після цього Хануман, відштовхнувшись від гори Арішта на півночі острова, перелетів через океан до гори Махендра, зробивши, таким чином, розвідку, необхідну для визволення Сіти [13, с. 188].

Невдовзі розпочалася війна Рами з Раваною, в якій герой отримав поранення. Вінвилікувався чарівною травою, яку в дуже короткий термін приніс із Гімалаїв Хануман разом з горою, на якій вона росла. Рама ж, здобувши, зрештою, перемогу над Раваною, який втратив свою колісницю й був убитий, повернув собі Сіту і разом з нею на іншій небесній колісниці-вімані Пушпаці, яку йому подарував Вібхашанга, брат Кубери, полетів додому. “Коли настав ранок, – оповідається в “Рамаяні”, – **Рама**, взявши небесний корабель (віману – *І. М.*), приготувався стартувати. Той корабель був великим і прекрасно прикрашеним, двоповерховим, з багатьма кімнатами й вікнами. Корабель подав мелодійний звук перед тим, як поринути в захмарну височінь” [3].

У 13-й пісні поеми індійського поета й драматурга Калідаси (IV–V ст. н.е.) “Нащадки Рагху”, написаній на основі давньоіндійських міфів, зображений той же сюжет польоту Рами, що і в “Рамаяні”. Калідаса використовує його, щоб описати Південну Індію з висоти пташиного польоту: “Дивись, небесна колісниця летить стежкою богів, то країною хмар, то в височині, де ширяють птахи; і в рухові своїм вона воістину підкоряється велінням моєї думки. ... З величезної висоти мій зір досягає вод озера Пампа з берегами, які густо поросли очеретом, з ледве помітними звідси зграями журавлів, і пробуджується колишній смуток. ... Внизу, поблизу гори, звивається ріка Мандакіні, яка котить свою чисту й прозору воду; здалека вона здається зовсім тонкою, ніби перлиста нитка, яка прикрашає груди землі” [9, с. 227–238; 4, 81–84]. Води Гангу, побачені з висоти, поет порівнює то з намистом із перлів і смарагдів, то з гірляндою з білих і голубих лотосів, то з візерунком із листків на підлозі.

Пізніше Сіта народила чоловікові синів Кушу і Лаву, а сама, безпідставно запідозрена Рамою у зраді з Раваною, попросила, щоб її “прийняла” Земля. Невдовзі вона стала богинею зоряного поля. Процарювавши тривалий час, Рама теж “зійшов на небо”. А Хануман, який не послідував за ним, епізодично зустрічається на сторінках давньоіндійського епосу “Махабхарата”, укладеного в V ст. до н.е. мудрецем В’ясою. Між іншим,

завдяки культу Ханумана, в Індії й сьогодні годують бездомних мавпочок...

В епосі “Махабхарата”, де йде мова про велику “війну народів” у XI ст. до н.е., повідомляється також про різні космічні катаклізми, оповідається про “чотирикокісну” (чотирикрилу?) “віману” асури Майа, яка мала 12 ліктів у довжину й використовувалася для метання палаючих “снарядів”. Коли під час переслідування Крішною свого суперника Шалву колісницю (віману) останнього Саубха зробив невидимою для погляду, Крішна не злякався: “Я швидко вклав стрілу, яка вбивала, вишукуючи звук” [2]. Таким чином, Карна вразив суперника, визначив траєкторію руху вімани по звуку (вище говорилося, що вімани подавали такий звук). Виготовлювачами “віман” у тексті названий “всезнаючий народ йона” (греки). У творі також зазначено, що повержені герої падають зі своїх коней і слонів, “як мешканці неба падають вниз зі своїх віман, коли вичерпується їхня блага заслуга” [9, с. 36]. У “Махабхараті” оповідається і про пришествя на Землю 4-ликого бога Шіви зі **світлимими людьми** (тобто не дравідами – *І. М.*), які виконали ритуальний космічний танець, збудували храм і знову полетіли на небо. Небесне ж воїнство очолював син Шіви, Сканда.

В епосі зазначається, що, готуючись до великої битви з ворогом, **Арджуна**, третій син Панду, вирішив здобути в богів небесну зброю. Він “вирушив на північ, до гірських схилів Хімалая” (гір Гімалаїв – *І. М.*) і після важкої подорожі “дістався до крутих схилів північних гір” [8], далеко в піднебессі. На гірському схилі він зустрічався з богами Індрою, Шівою, Варуною та іншими небожителями (десант інопланетян десь у Непалі? – *І. М.*) і заслужив їхню милість. “А невдовзі в небі пролунав грім і, розсовуючи хмари над вершинами Хімалая, з’явилася чудесна колісниця Індри (космічний корабель? – *І. М.*). На ній сяяла зброя царя богів – дротики і булави, диски, палиці й списи, луки і стріли, і вогненні блискавки. По краях колісниці піднімали страшні голови величезні змії. Вони широко розкривали отруйні пащі і вивергали з них клубки диму. Десять тисяч золотистих коней, швидких як вітер, тягли по небу колісницю повелителя безсмертних. На золотому передку стояв могутній колісничий Індри, прославлений у трьох світах своїм мистецтвом управляти кіньми **Маталі**, а над головою його розвіювався голубий стяг владики небесного царства. Колісниця опустилася на Землю” [9, с. 193].

Маталі запросив Арджуну в гості до бога Індри. “Арджуна в ту ж мить зійшов на небесну колісницю, підносячи вдячні молитви Шіві, і чудесні коні Індри понесли його вгору. Через якусь мить уже не видно було землі, і

Арджуна з великим здивуванням оглядався навколо, захоплений незвичайним видовищем. Тут, високо в небі, не видно було ні Місяця, ні Сонця, але весь простір озарявся чудесним світлом. І невдовзі колісниця наблизилася до Амараваті, до воріт блискучої столиці Індри (тут – орбітальна станція? – *І. М.*). Біля воріт міста Арджуна побачив слона Айравату, а навколо міських стін – квітучі діброви, що звеселяють серця небесних красунь, овіюють прохолодними вітерцями і наповнюють місцевість дивовижним благоуханням. У самому місті, на шляху до хоромів небесного владика, Арджуна побачив багато чудових палаців і зустрів багатьох гандхарвів і апсар, божественних мудреців і прославлених у битвах витязів (інопланетян? – *І. М.*)... Увійшовши в палац Індри, споруджений самим повелителем неба, і наблизившись до його трону, Арджуна низько поклонився...” [9, с. 194].

Індра “посадив його поряд із собою на своєму престолі під високим білим опахалом”, тоді як “гандхарви і чарани оспівали їх у благозвучних піснях, а красуні апсари закружляли навколо них у веселому танці” [9, с. 194]. Герой тривалий час гостював у царя богів у його палаці. Але ось “Арджуні настав час повертатися до братів на Землю. І на чудесній колісниці Індри, яку вів Маталі, забравши з собою зброю, подаровану йому богами, Арджуна спустився з неба і постав перед братами в глухій лісовій місцевості, де вони його давно очікували... Маталі попрощався з хоробрим сином Панду і повернувся на небо” [9, с. 196]. Згодом завдяки чудесній зброї пандави виграли війну.

Коли головні герої “Махабхарати” – 5 братів-пандавів на чолі зі старшим братом **Юдхіштхірою**, сином Дхарми й Кунті, жінки царя Панду, 20-м царем Місячної династії (в місті Індрапрастхі – *І. М.*) (X–IX ст. до н.е.), а також принцеса Драупаді – побачили, що їх земний шлях наближається до кінця, вони залишили світ і теж почали здійматися в гори Хімалая, в небесну вітчизну. У дорозі герої один за одним помирають. “Тільки Юдхіштхірі, царю справедливому, вдалося живим вознестися на небо і вступити в небесне царство, де його радісно зустрів повелитель богів Індра” [13, с. 556]. За хмарами над Хімалая він разом із родичами удостоївся небесного блаженства.

У сьомій дії драми Калідаси “Шакунтала”, побудованій на основі давньоіндійських міфів, описується, як із візничим Індри Маталі на літаючій колісниці “мандрує” цар **Душ’янта**. Спочатку колісниця летить понад хмарами, але коли починається зниження, автор підкреслює, що вона проходить через дощові хмари, а її колеса покриваються бризками. Далі йде

діалог:

“Душ’янта:

Ніби спускається земля з високих гір,
Живе окремо дерево будь-яке,
Річка, що вузькою здавалась до цього часу,
Біжить широководною стежкою.
Мені здається, коли прагну я в височінь,
Все довкола сповнене польоту,
І земля тепер летить назустріч мені,
Ніби вгору її підкинув хтось!

Маталі:

У тебе проникливий погляд.

Як величава, як заворожуюча земля!” [7, с. 281].

Дивна оповідь! Щонайменше треба пройти процес приземлення на сучасному літаку, щоб писати так! Зрештою автор пише про “м’яку посадку” колісниці Індри, яку навіть не помітив Душ’янта. Як відзначає філолог Б. Захар’їн, цей опис справді “вражає точністю чисто технічних деталей, доступних, здавалось б, лише сучасному пілоту!” [7, с. 9, передм.] А В. Г. Ерман вигукує: “Відчуття польоту, здається, живе в душі поета. Описи ці настільки яскраві й зримі, що можна уявити, ніби йому самому довелося летіти в повітрі й споглядати землю з величезної висоти” [4, с. 180].

У поемі кашмірського поета Сомадеви (XI ст.) “Катхасарітсагара” (“Океан сказань”), написаній на основі давнього епосу, розповідається, за словами філолога І. Д. Серебрякова, “про повітряні кораблі, які рухаються за допомогою механічних двигунів і на величезній швидкості долають великі відстані. Круглої форми, на зразок квітки лотоса, вони використовуються для різноманітної мети, в тому числі, наприклад, для перекидання слонів” [12, с. 504]. Окрім цього, в поемі присутні й такі “елементи” опису, як літаючі слони чи колісниця Брахми, запряжена лебедями. Знаходимо в творі і масу згадок про “повітряні кораблі” [12]:

- на такому кораблі до своєї подруги Калінгасени мандрує Сомапрабха, дочка асури Майя, яка допомагає тій знайти чоловіка [12, с. 88, 93];
- раджа Хемапрабха буде подібний корабель і використовує його, щоб доставити дочку до зятя [12, с. 122];
- Радж’ядхара теж буде корабель, щоб допомогти царевичу Нараваханадатті перелетіти через океан і знайти на острові Карпурасамбхаві свою наречену [12, с. 151];

- архітектор Майя навчає мистецтву створювати кораблі царевича Сур'япрабху, який за допомогою корабля “Бхутасана” знаходить наречену й здійснює низку мандрівок [12, с. 155, 158, 181, 185];
- коли Сур'япрабха воює з раджею Шруташарманом, в армії якого є слони, він також наказує доставити повітряними кораблями “слонове” військо [12, с. 192];
- коли починається битва, Сур'япрабха дає вказівку перекинути повітрям своєму союзнику Прабхасі групу колісниць [12, с. 199];
- давній цар Пушкаракша отримує в подарунок від Ранкумаліна літаючу колісницю і завдяки їй, як зазначено в поемі, підкоряє “всю землю, оточену чотирма океанами” [12, с. 257];
- Шіва дарує царевичу Нараваханадатті збудований самим Брахмою повітряний корабель “Падма”. З його допомогою герой прибуває до нареченої в місто Вакрапуру [12, с. 355]. Коли його військо вирушає в похід, він на кораблі супроводжує воїнів, “помістивши жінок у його тичинках, а міністрів і друзів – у пелюстках” [12, с. 360, 362];
- цю ж божественну колісницю його батько Удаяна використовує для повернення на батьківщину [12, с. 380].

Справді, хіба не вражають навіть скептика такі деталі: індійські боги й герої воюють у небі не на драконах чи птахих, а на пілотованих “літальних апаратах” зі страшною зброєю на борту? Це не просто міф. Дуже ймовірно, що в цих описах є реальна “техногенна” основа.

Індійський індолог і історик Вішнампет Дікшітар (1896–1953) у своїй книзі “Warfare in Ancient India” (“Воєнна справа в Стародавній Індії”) говорить про використання в давньоіндійських війнах “віманів” (літаючих кораблів) і стверджує, що вімани були зовсім не міфічними об'єктами, а реально існуючими літальними апаратами, які слід розглядати як “внесок Індії в розвиток науки аеронавтики” [5; 15].

Так, різні оповіді про “космічні” польоти містить текст “Віманік Пракаранам” (“Трактат про польоти”), уперше надрукований у 1943 на мертвій мові санскрит. Записаний у 20-х роках минулого століття Венкатачакою Шармою в переказі мудреця Субрайї Шастрі, він видається як стародавній посібник з аеронавтики. Сам Субрайя Шастрі стверджував, що текст книги протягом декількох тисячоліть передавався усно, з покоління в покоління. Книга приписується великому мудрецю Махарші Бхарадваджі (IV ст. до н.е.), якого також вважають автором ряду гімнів “Рігведи”. Індологи не виключають, що він був одним із арійських місіонерів, котрі разом з

великими групами аріїв, що просунулися з району, розташованого північніше Чорного й Каспійського морів і бл. серед. II тис. до н.е. прибули в Індію. Книга становить 1/40 частину праці “Вімана відьяна” (“Наука про повітроплавання”) і сприймається багатьма фахівцями зовсім не фантастичною. Сама ж наука “космонавтики” (“Віманіка шастра”) має численні посилання на праці 97 давніх учених і експертів з питань будівництва й експлуатації літальних апаратів, матеріалознавства, метеорології [3]. Тут мова йде, зокрема, про апарати-вімани (“виміряний, протяжний”), літаючі об’єкти (тарілки, колісниці), які рухаються за допомогою внутрішньої енергії, про створення віманів з міцних сплавів, про використання в літальних апаратах сонячної енергії тощо. Цілий розділ “Віманік Пракаранам”, розповів Нарін Шетх, присвячений опису унікального приладу “Гухагарбхадарш янтра” (лазерний пристрій?, прилад протиповітряної оборони?, телескоп? – *І. М.*), який встановлювався на літальному апараті. Як стверджується в книзі, з його допомогою можна було з літаючої “вімани” визначати місцезнаходження захованих під землею предметів. На думку деяких експертів, мова тут іде про дислоковану в надрах землі протиповітряну зброю противника. “Гухагарбхадарш янтра” – лише один із 32 приладів чи інструментів, які, згідно з описами, можуть бути встановлені на літальному апараті і використані для спостереження за прихованими цілями противника.

Зокрема, в книзі знаходимо описи приладів, які, за нинішніми поняттями, виконували функції радара, фотоапарата, прожектора і використовували, передусім, енергію сонця; знаходимо також опис руйнівних видів зброї. У тексті повідомляється про дієту пілотів, їх одяг. Літальні апарати, згідно з “Віманік Пракаранам”, створювалися з різних металів. Як видно, деякі уривки з книги вказують на високі технологічні пізнання у людей, які жили в глибоку давнину.

Три речовини – дві тверді й одна рідинна – отримані нещодавно в лабораторії відповідно до формул, викладених у книзі, демонструвалися вченим Наріном Шетхом на загальнонаціональному симпозіумі “Наука і техніка в Стародавній Індії”, що відбувся в місті Хайдарабаді (штат Андхра-Прадеш). Дослідник стверджує, що в книзі детально відображені знання мислителів давнини про повітроплавання, літальні апарати і деякі їх системи, наука про Сонце і використання сонячної енергії в літальних апаратах тощо. Давньоіндійські тексти описують віман як двоपालубний круглий літальний апарат з отворами і куполом, що дуже нагадує “літаючу тарілку”, як ми її уявляємо. Згідно з “Дронапарві”, частиною “Махабхарати”, а також

“Рамаяною”, віман летів “зі швидкістю вітру” і подавав “мелодійний звук”. Було щонайменше 4 різних типи віманів: деякі подібні блюдцям, інші нагадували довгий циліндр – сигароподібний літальний апарат тощо. Зовсім не випадково, стверджують індійські й західні дослідники, концепції й ідеї “Віманік Пракаранам” не відповідають часу, до якого відносять створення цього твору. Вони абсолютно відрізняються від пануючих тоді традиційних уявлень людини про навколишній світ. Особливо дивне те, що згадувана в книзі технологія корінним чином відмінна від сучасної космічної технології, навіть випереджає її. Літальні апарати приводяться в рух за допомогою якоїсь внутрішньої енергії, а не з використанням палива. Пересування в просторі – виключно стрімкі [1]. Один з індійських текстів містить досить детальне оповідання про мандрівку на Місяць у “вімані” (чи “астрі”), і детально описує битву на Місяці з “ашвін” – атлантським кораблем-вайліксом. Згадки, подібні до цієї, непоодинокі; битви з використанням фантастичного набору зброї і повітряних суден звичні в епічних індійських книгах [2].

Легко можна припустити, що образ вімани сходять до “візків” Індри й інших арійських божеств, на яких вони “колесили” по небу. Ці візки згадуються у “Ведах” і мають паралелі в міфології греків (колісниця Геліоса), германців (сонячний візок) та інших індоевропейських народів. “Рігведа” (I.164.48) подає такий опис віман:

“Косяків дванадцять, колесо одне,
Три ступиці – хто ж це осягне?
В ньому закріплені разом кілочки,
Ніби триста шістдесят рухомих
І (одночасно) нерухомих” [11, с. 649].

Ряд описів у праці “Віманік Пракаранам” змусив сучасних учених серйозно зайнятися питанням аналізу твору. Так, описана в ньому “руйнівна зброя” привела англійського дослідника Девіда Девенпорта до цікавої версії про причини раптової загибелі бл. 3 500 років назад за незвичайних обставин міста Мохенджо-Даро (на мові сіндхі – “Горб мертвих”), яке належало до давньої доарійської цивілізації в басейні ріки Інд на території нинішнього Пакистану.

У 1922 році індійський археолог Р. Банерджі знайшов це місто на одному з островів ріки Інд. Виявлені в ньому групи скелетів показували, що перед катастрофою люди спокійно прогулювалися вулицями. Ознак масового захворювання – результатів епідемії – на кістках не виявлено. Скелети, що збереглися, не мали й слідів ударів чи дії якоїсь холодної зброї. Не знайдено

також ознак повеней, виверження вулкану чи падіння великих метеоритів. У той же час на каміннях збереглися сліди швидкого плавлення, пожеж і потужного вибуху. Всі будівлі були миттю зруйновані, хоча на околицях міста руйнування виявилися не настільки великі. Були також виявлені залишки радіоактивного забруднення.

Висувалося багато причин загибелі Мохенджо-Даро. У 1996 році Девід Девенпорт, який багато років вивчав культуру, мови Давньої Індії і 12 років – історію розкопок Мохенджо-Даро, зробив сенсаційну заяву про те, що цей центр незвичайно розвинутої Хараппської цивілізації був знищений за 15 століть до Різдва Христового в результаті ядерного вибуху величезної руйнівної сили! За багатьма ознаками місто справді нагадує Хіросіму і Нагасакі після атомних вибухів. Якщо ж це був вибух, його потужність можна порівняти з потужністю тих бомб, які зрівняли з землею два японських міста наприкінці Другої світової війни.

До речі, в “Махабхараті” досить достовірно описані різні типи страшною зброї, причому найбільш жахлива з них була використана проти Врішні приблизно в тому ж районі, де існувало Мохенджо-Даро: **“Гуркха**, пролітаючи на своєму швидкому й могутньому вімані, кинув на три міста Врішні й Андхаків єдиний снаряд, заряджений усією силою Всесвіту. Розжарена колона диму й вогню, яскрава, як 10 000 сонць, піднялась у всій своїй пишності. Це була невідома зброя, Залізний Удар Блискавки, гігантський посланець смерті, який перетворив на попіл усю расу Врішні й Андхаків... тіла були так спалені, що стали невпізнавані. Волосся й нігті випадали; посуд розбивався без видимої причини, і птахи ставали білими... через декілька годин усі продукти були заражені... щоб врятуватися від цього вогню, солдати кидалися в потоки, щоб відмити себе і свою зброю...” [2]. Але від високої температури “вода почала кипіти”, “риби мали вигляд обгорілих”. Тож у результаті могутнього вибуху загинули всі жителі одного міста, вибухом були зруйновані будинки й інші споруди. Може здатися, що “Махабхарата” описує ядерну війну!

Як відзначає Девід Девенпорт, міста рідко приходять у занепад раптово, а в цьому місті все вказувало на те, що катастрофа настала миттєво. Спочатку засвітилося небо, потім над містом почати ширяти палаючі без диму предмети, несучи загибель жителям, потім відбувся могутній вибух, від якого зруйнувалися будівлі, а вже мертві люди в багатьох місцях виявилися засипані землею. На користь свого припущення Девенпорт наводить і такий доказ. На руїнах Мохенджо-Даро виразно проглядається дія дуже високої температури і надто потужної ударної хвилі.

Вивчаючи руїни міських споруд у Мохенджо-Даро, легко можна визначити центр вибуху, діаметр якого становить близько 50 метрів. На цьому місці все кристалізоване й розплавлене. На відстані близько 60 метрів від центру вибуху цегла й каміння обпавлені з одного боку, що вказує напрямком вибуху. Уламки кераміки, знайдені в епіцентрі вибуху (про який робиться припущення – *I. M.*), теж обпавлені. Хімічний аналіз не виключає того, що ці уламки піддавалися дії температури понад 1 500° С. Слід згадати, що каміння справді плавиться при температурі близько 2 000° С. Таким чином, це міг бути ядерний вибух, здійснений під час запуску чи маневру інопланетного космічного корабля, який у далекому минулому відвідав Землю [5; 6].

Зрештою, а чи не простежується тут зв'язок із НЛО, що їх бачили в минулому й нинішньому столітті багато землян, як вони про це стверджують? Хоча досконалість згадуваних у давній праці технологічних рішень і літальних апаратів можна пояснити не тільки високорозвинутою цивілізацією, що зникла з лиця землі. А чи не є “Віманік Пракаранам” наслідком контактів землян з інопланетянами, які відвідували земну цивілізацію з незапам'ятних часів? Може, мудрець і місіонер Бхарадвадж був здібним учнем, з яким представники іншої цивілізації поділилися своїми знаннями? Чи не тому індієтський вайшнавський релігійний діяч, автор, перекладач і коментатор у А. Ч. Бхактіведанта Свами Прабхупада (1896–1977) називав вімани “духовними літаками”? Одні загадки...

“Космічні” оповіді зустрічаємо і в літературі Давнього Китаю, де зазначається, що китайський міфічний культурний герой **Хуан-ді** (“Жовтий імператор”) (XXVII–XXVI ст. до н.е.) піднявся на небо на небесному драконі. Інші безсмертні (шенсяні) могли літати на міфічних журавлях. Але подорожі на небо практикували не тільки вони. Згідно з китайськими міфами, давні святі, анахорети, чаклуни й **мудрі та сміливі люди** мали змогу по небесних драбинах підніматися вночі на небо, в небесний палац до богів, розташований поблизу Сонця, Місяця й зірок, і розважатися там. Зрештою Небесний владика Півночі перервав таке сполучення, перерізавши драбини [14, с. 43, 70–71]. Існувала в Китаї й легенда про “літаючий віз із країни Цігу” [14, с. 12].

Згідно з ще однією легендою, китайський пастух (волопас) **Ню-Лан** покохав небесну німфу Чжі-нюй, яка з небесними феями-ткалями прилітала купатися в Срібній ріці – Молочному Шляху, що тоді “протікав” по Землі. Юнак викрав одяг німфи і спонукав її вийти за нього заміж. Невдовзі в них

народилися син і дочка. Але небожителі забрали фею на небо й перенесли туди Срібну ріку.

Ню-лан був сповнений рішучості протистояти самим богам. Зідравши шкіру старого вола й накинувши її на себе (зробивши повітряний шар – *І. М.*), він посадив у кошик *dimey* і помчався на небо. Пастух вихором пронісся мимо сяючих зірок до Срібної ріки. Там він схопив черпак і “почав наполегливо вичерпувати воду з ріки, доки не вибився з сил. Їх (дітей – *І. М.*) рішучість і стійкість, їх любов до батьків зворушили серця суворого Небесного владики і Володарки Ванму (правительки Заходу – *І. М.*). Тому вони дозволили подружжю зустрічатися один раз на рік (у 7-й день 7-го “місяця Луни”)” [14, с. 110]. А після смерті закоханих боги перетворили їх на дві небесні зірки – Волопаса і Ткалю, що були розташовані по обидва боки від Молочного Шляху.

Склалася в Китаї і легенда про Цуй Веньци, який навчався в царевича **Цяо** (VI ст. до н.е.) осягненню шляху безсмертних. За версією, яку наводить коментатор I ст. Ван І, царевич Цяо був спадкоємцем царя з династії Східного (Дун) Чжоу (770–249), Лін-вана Се-сіня (570–544), мав ім’я Цзінь і любив грати на губному органчику – шене, наслідуючи крик феніксів. Він дуже давно почав осягати шлях безсмертя у даоса Фуцю-гуна і вславився магічним мистецтвом перетворень.

У міфі про Цуй Веньци оповідається таке: “Якось царевич Цяо вирішив випробувати його, чи дійсно він осягнув усю глибину вчення, і, перетворившись на білу цикаду, взяв у лапки чашу з ліками, після чого, петляючи, вискочив з кімнати, щоб піднести чашу Цуй Веньци. Той же страшно перелякався, схопив списа, який попався під руку, і почав бити дивне створіння. Чаша з ліками впала на підлогу і розбилась, біла цикада зникла, тільки на землі залишилась пара туфель царевича Цяо. Цуй Веньци злякався, що й туфлі також перетворяться на що-небудь, і накрив їх бамбуковою корзиною, але з корзини почувся пташиний крик. Цуй підняв корзину, і звідти вискочила пара птахів, розправила крила і понеслася в небо. Так усе навчання Цуй Веньци виявилось марним. Довелося йому ... вирушити торгувати ліками” [14, с. 114–115].

А Цяо одного разу на вершині гори Коушішань сів верхи на білого журавля, підняв руки, попрощався зі своїми домашніми і невдовзі його слід пропав у небі. У народних піснях епохи Хань (206 до н.е. – 220 н.е.) Цяо й постає таким, що летить верхи на білому журавлі. За найбільш поширеними версіями, він, зрештою, набув безсмертя на небі. У 70-х рр. XX ст. під Лояном

були знайдені зображення царевича Цяо, які відносилися приблизно до II–I ст. до н.е.; на них Цяо зображений у вигляді крилатого людино-птаха, покритого пір'ям. У легендах, які наводяться в “Життєписі безсмертних” (“Лесянь чжуань”), він уже має антропоморфні риси [14, с. 208].

За однією з версій китайський мудрець **Лао-цзи**, (VI ст. до н.е.), якого народила Сюань-мяо-юйною (батько невідомий), покинув Китай і згодом відвідав Індію, де став батьком майбутнього Будди. У кінці життя він полетів на журавлі на небо, де й був зарахований до небожителів.

Висновки. Перед дослідниками відкриваються все нові й нові, невідомі раніше сторінки далекої історії Стародавнього Китаю, а ще більше – Індії. Легенди й міфи про літаючі колісниці, вімани, феномен Мохенджо-Даро важко витлумачити як природні явища чи просто як результати народного казкарства. Дуже вже вони “техногенні” за своїм стилем, який вражає навіть наших сучасників. Але якщо ці технології були відомі на Землі, яку причетність до них мали земляни й чому вони, технології, забулися? Чи, може, це стало наслідком інопланетних палеовізитів, про можливість яких засвідчують сучасні відкриття астрономами далеких планет з імовірно високими формами життя? Подальші комплексні дослідження (текстові аналізи, археологічні розкопки, астрономічні спостереження тощо) можуть уже найближчим часом привести вчених до найбільшого відкриття в історії земної цивілізації. Адже доведення існування інопланетного розуму настільки перевернуло б усі наші звичні світоглядні уявлення, що просто перехоплює дихання. Що ж, враховуючи масштабність наявного емпіричного матеріалу щодо “космічних” польотів у минулому, вірогідність подібного відкриття не така вже й малоімовірна.

Література

1. Вимана [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ru.wikipedia.org/wiki/>
2. Виманик Пракаранам – трактат о летательных аппаратах [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://veda-center.org/articles/367-wimanik-prakaranam>
3. “Виманика Шастра” – наука о виманах (космических кораблях) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://trexlebov.ru/literatura/drugie/86-vimanika-shastra-nauka-o-vimanaxkosmicheskix-korablyax.html>
4. Эрман В. Г. Калидаса / В. Г. Эрман. – М. Наука, 1976. – 224 с.
5. Дикшитар В. Р. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ru.wikipedia.org/wiki>
6. Зачем боги приходили на землю? Исчезнувшие цивилизации [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://forum.lah.ru/forum/60-842-2>
7. Калидаса. Драмы и поэмы / пер. с санскрита С. Липкина; подстрочный пер., вст. статья, примеч. Б. Захарьина. – М. : Худож. лит, 1974. – 408 с.
8. Махабхарата. – Книга 8 : Карнапарва (Книга о Карне) / пер. с санскр. и коммент. Я. В.

- Василькова и С. Л. Невелевой. – М., 1990 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lib.rus.ec/b/222776>
9. Мифы Древней Индии / лит. излож. Э. Г. Эрмана и Э. Н. Темкина. – М. : Наука, 1975. – 240 с.
10. Рамаяна. Сказание о Раме / лит. излож. Э. Н. Темкина и В. Г. Эрмана [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.advayta.org/item/000002/?id=316>
11. Ригведа. Мандалы I–IV : пер. Т. Я. Елизаренковой. – М. : Наука, 1989. – 767 с.
12. Сомадева. Океан сказаний: избранные повести и рассказы / пер. И. Д. Серебрякова. – М. : Наука, 1982. – 528 с.
13. Три великих сказания Индии / лит. излож. и предис. Э. Н. Темкина и В. Г. Эрмана. – М. : Наука, 1978. – 576 с.
14. Юань Кэ. Мифы Древнего Китая / К. Юань ; пер. с кит. – М. : Наука, 1965. – 527 с.
15. David Hatcher Childress. [Fly the friendlier skies in Air India Vimanas](#) / David Hatcher Childress // Bibliteca Pleyades.

Отримано 01.02.2012

Summary

Mozgovyi Ivan. Far-Eastern astronauts of antiquity: rationalistic aspect of myths.

The article examines ancient religious texts and mythical of the Far-Eastern nations on the basis of which the author tries to find out the real foundation of the astronauts transfer of these countries in the distant past.

Keywords: *unidentified flying objects, vimany, Ramayana, Mahabharata, astronauts, aliens.*__

УДК 2-264|652|

Іван МОЗГОВИЙ

“АСТРОНАВТИ” В ДОБУ АНТИЧНОГО СВІТУ: РЕАЛЬНІСТЬ ЧИ ЛІТЕРАТУРНІ МІФИ?

У статті аналізуються стародавні міфи й перекази про повітряні й “ко смічні” польоти героїв у добу Античного світу.

Ключові слова: політ, орбіта, космічний корабель, міф, крила, боги, подвиг.

Постановка проблеми. У наші дні знову актуальними стають “непізнані літаючі об’єкти” (НЛО) і уфологія (“наука” про НЛО), при тому, що з моди вони ніколи і не виходили. Нині захоплення НЛО справді стає масовим: здається, люди доросли до розуміння того, що прибульці все-таки можуть існувати. Очевидність феномену НЛО сьогодні все менше ставиться під сумнів, навпаки, обговорюється вже не стільки факт їхнього існування, скільки природа явища чи можливість позитивних (а частіше – негативних) наслідків суспільного, культурного або технічного характеру. А на Заході навіть у військових колах можна почути думку, що “мова йде про літальні апарати позаземного походження в нашій атмосфері і що ми повинні ділити наш простір з представниками інших світів”. За таких умов перед наукою рельєфніше постає проблема всебічного вивчення явища, причому не тільки його технічного, але й історичного аспекту.

Аналіз актуальних досліджень. Вже з 26 червня 1947, коли американський пілот Кеннет Арнольд повідомив, що зіткнувся з 9 загадовими плоскими об’єктами (“тарілками”) над Каскадними горами в штаті Вашингтон, у європейських країнах і в США різко зросла зацікавленість проблемою

НЛО. При цьому ажіотаж викликали такі події, як “Розуелльський інцидент” (08.07.1947), пропагований як “падіння НЛО” і виявлення “космічного корабля, який розбився об Землю”, а також так звана “Вашингтонська карусель”, коли над Вашингтоном протягом більш ніж двох тижнів (12–29 червня 1952) широкому загалу, за словами ЗМІ, відкрилася можливість спостереження численних НЛО, які кружляли над містом. Більше 60 років спостережень за небом, проведених з того часу військовими пілотами, урядовими чиновниками, вченими, звичайними громадянами, передусім з країн історичного регіону Середземномор’я, ніби наштовхували на думку, що феномен НЛО таки є реальністю.

Останні відкриття, зроблені на інших планетах за допомогою зондів, доводять, за словами науковців, існування форм життя бактерій на Марсі; нарешті, відкриття планет, які знаходяться за межами Сонячної системи, аналогічних нашій, історія з легендарною “планетою Нібіру”, нібито зафіксованою в 1983 під час спостережень на південному полюсі астрономами НАСА – американцями Томасом ван Фландернсом і Річардом Харрінгтоном, засвідчують неунікальність Сонячної системи, в якій ми знаходимось. Тож про важливість дослідження проблеми НЛО неодноразово заявляв Енріко Баккаріні, керівник італійського Національного уфологічного центру.

У 2005 колишній міністр оборони Канади Поль Хелльє під час виступу на конференції в Торонто нагадав про те, що він брав участь у засіданнях НАТО з 1963 до 1967 року. При цьому екс-посадовець наголосив, що вже незадовго до “Розуелльського інциденту” мав місце епізод спостереження НЛО. У 2008 три гелікоптерники заявили, що вони спостерігали дивний об’єкт над Уельсом, який випускав сильні світлові промені. Отже, виходить, що НЛО літають у нашому небі абсолютно вільно. І не тільки: бажання США повернутися на Місяць до 2020 (після його відвідувань у 1969–1972), мабуть, слід пов’язувати з необхідністю створення бази, яка б дозволила захищати Землю від міжгалактичних атак.

І хоча існуюча, на думку окремих політиків, проблема державної таємниці щодо НЛО разом з небезпекою можливого культурного шоку має змушувати діяти досить обережно при оприлюдненні відповідної інформації, проте в останній час таємне стає все більш відкритим. Так, у середині травня 2008 уряд Великої Британії відкрив доступ до секретних матеріалів про “контакти з інопланетянами” з 1978 до 1987. У Франції Національне космічне агентство надрукувало аналогічні матеріали на сайті. У 2008–

2010 матеріали про НЛО оприлюднили Китай, Бразилія, Нова Зеландія. На початку квітня 2011 деякі документи про НЛО розсекретило ФБР. Завдяки цьому сьогодні зміцнюється впевненість у тому, що життя не є виключно монополією Землі. Навіть Ватикан допустив таку можливість. “Можна вірити в Бога і в прибульців”, – заявив теолог-астроном Хосе Габріеле Фюнес. Контакт землян із НЛОнавтами, чого не заперечують деякі прибічники і дослідники ідеї НЛО, відбувся вже в найдавніші часи (палеоконтакт), що відобразилося в численних пам'ятках; їх аналіз лише в минулому столітті обумовив формування цілої системи знань чи уявлень – палеоуфології (науки, що вивчає сліди можливого відвідування Землі в давнину представниками інших цивілізацій). Тобто сама палеоуфологія є відносно молодою – її вік сягає близько пістоліття, оскільки самостійною вона стала в процесі аналізу археологічних знахідок, предметів, документів, передань, легенд і міфів далекої давнини. Водночас вона є цікавим об'єктом дослідження для науковців. Адже звернення до історії дає змогу реальніше усвідомити проблему космічної природи мислячої істоти.

Метою статті є аналіз античних літературно-міфологічних творів та історичних документів, окремі аспекти яких видаються пов'язаними з вічно молодою проблемою міжгалактичних контактів розумних істот.

Виклад основного матеріалу. В античних переказах і міфах, які дійшли до нас у викладі й літературній обробці та інтерпретації поетів і прозаїків Еллади й Риму, ми знаходимо численні оповіді про польоти стародавніх людей у Космос, незмінною величиною якого опікувалася богиня домашнього вогнища Гестія.

Так, за одним із давньогрецьких міфів, у бога Сонця Геліоса та його коханки, океаніди Клімени, дочки морської богині Фетіди, був смертний син **Фаетон**, брат небесних німф Геліад. Дитинство він провів у будинку матері, в східній Ефіопії. Проте, бажаючи довести своє походження від Геліоса, юнак подався через Індію до його палацу, щоб попросити в бога дозволу протягом одного дня правити сонячною колісницею. Геліос, який перед тим запрягся водами священної ріки Стікс, що виконає прохання Фаетона, тепер змушений був погодитися, давши попередньо сину настанови, як правити вогненними крилатими скакунами. Піднявшись у височінь на колісниці, в яку його сестри Геліад впрягли коней, Фаетон стрімко понісся по небу:

“Поглянув з ефірних висот Фаетон на широкій землі,
Що простяглися внизу, так далеко-далеко, – й од жаху
Зблід, нещасливий, і ноги раптово йому підкосились,

І затуманилось нагло в очах серед дня осяйного” [25, с. 36].

Переляканий юнак не зумів утримати безсмертних коней, збився з дороги й наблизився до Землі, на якій внаслідок цього спалахнули заграви і яка мало не згоріла (чи не було це результатом інопланетного бомбардування Землі в сиву давнину? – *І. М.*). А інди аж засмагли від пекучих сонячних променів. Тож, почувши моління богині Землі Геї, цар богів Зевс, щоб відвернути подальші нещастя, ударом блискавки розбив небесну колісницю, що спричинило загибель нерозсудливого сміливця (тобто керуючий космічним десантом навів порядок у лавах прибульців? – *І. М.*), тіло якого впало в річку Ерідан, що протікала на Крайній Півночі. Поет Овідій так подає опис падіння колісниці (згадаймо загибель шаттла “Челленджера” в 1986! – *І. М.*):

“Сам Фаетон, мов зоря (у вогні його жовте волосся),
Стрімко додолу летить, і снується за ним у повітрі
Слід вогняний, як буває, зоря на погожому небі,
Хоч не впаде, та, здається, ось-ось може впасти” [25, с. 39].

Гесперійських німф Геліад охопив відчай. Вони підняли тіло юнака й поховали його далеко від батьківщини, після чого перетворилися на тополі, а їх сльози затверділи в янтар. Засмучений Геліос уперше цілий день не з’являвся на голубому небі. І тільки заграви пожеж ще довго освітлювали Землю, доки Зевс не наслав потоп, щоб загасити їх...

Ще один грецький міф оповідає, що аргоський цар Акрісій довідався від оракула, ніби він має загинути від руки свого онука. Тоді цар ув’язнив свою доньку Данаю в підземеллі, щоб вона не пізнала чоловіка. Але до дівчини у вигляді золотого дощу проник Зевс, і вона народила від нього сина **Персея**. Стурбований Акрісій наказав посадити Персея і його матір у дерев’яний ящик і кинути його в море. Хвилями ящик був прибитий до о. Серіфа, де нещасних прийняв місцевий мешканець Діктіс, який виховав дитину. Брат Діктіса, цар Полідект, закохався в Данаю і вирішив оженитися на ній. Коли ж Персей не погодився зі сватанням царя до матері, він отримав царський наказ убити чудовисько Медузу, єдину смертну з трьох потвор горгон. Цар сподівався, що Персей загине при виконанні доручення, і тоді він досягне своєї мети.

Персей через певний час прибув до трьох сестер-грай (Пефредо, Еніо, Дейно), дочок Кето й Форка, і заволодів єдиним оком і єдиним зубом, якими вони спільно послуговувалися. Щоб повернути їх, граї погодилися вказати Персею шлях до німф-нереїд, котрі дали йому дивовижні сандалії, чарівну

сумку і шолом-невидимку бога Аїда – “німфи дають Персею, який збирається в Лівію для боротьби з Медузою, подарунки: шапочку (шолом – *І. М.*) і [крилаті] сандалії, за допомогою яких він буде перенесений у повітрі (якийсь літальний апарат? – *І. М.*)” [18, с. 230].

Боги теж зробили подарунки сину Зевса: Гермес вручив йому серп чи меч, а Афіна – відполірований щит, у якому все відбивалося, як у дзеркалі. Афіна не могла пробачити Медузі, що та змагалася з нею у силі. Тож, “взявши від Гермеса кривий стальний серп” і взувшись у крилаті сандалії, Персей здійнявся в повітря й “полетів над океаном” [1, с. 39].

Прибувши в західний край, божественний юнак досяг острова горгон, сестер грай, де серпом він відрубав сонній Медузі голову, яку сховав у сумці Аїда. З тулуба потвори вилетіли діти Посейдона – крилатий кінь Пегас, згодом улюбленець муз і богині пам’яті Мнесімони, і велетень-титан Хрісаор, майбутній батько велетня Геріона:

“Після того як Медузу могутній Персей обезголовив,
Кінь з’явився Пегас із неї і Хрісаор великий” [5].

На цьому пригоди героя не закінчилися, бо “сестри Медузи на крилах переслідують Персея, що летить” [18, с. 370]. Незважаючи на це, Персей зумів врятуватися від Стейно і Евріали, сестер Медузи, бо в чарівній шапочці він був невидимий. Вздовж Північної Африки полетів царевич понад Лівією, де краплі крові з голови Медузи капали на гарячий пісок, породжуючи численних отруйних змій.

А ось за версією Овідія, Персей став відомим навіть в Індії, бо досить дивним способом дістався до західного океану:

“Далі, мов хмарка, багата дощем, по безкрайньому небу
Він то сюди, то туди завертає, на непримиренні
Здавшись вітри, – і, з ефірних висот окидаючи зором
Обриси млистих земель, увесь світ обгинає по колу.
Тричі він Аркти холодні та Ракові клешні побачив.
То поривав його вітер на Схід, то на Захід відносив.
День до завершення йшов. Боячись довіритись ночі,
Він у Гесперії, де владарює Атлант, опустився,
Щоб на хвилинку спочить, доки Люцифер, вісник світанку,
Знов не покличе Зорі, а Зоря – колісниці для Сонця” [25, с. 80].

Тут ніби запрошується думка, що в творі подається сучасний опис маневрів космічного корабля на земній орбіті. Як би там не було, Персей, за Овідієм, відвідав титана Атланта, в саду якого дракон Ладон охороняв яблука гесперид, а звідти полетів понад Ефіопією, де й побачив прикуту до скелі

красуню Андромеду.

Юнак приземлився поблизу царівни й почув від неї таку оповідь. Якось мати Андромеди, горда ефіопська цариця Кассіопея, жінка Кефея (брата Фінея), похвалилася, що її дочка вродливіша за будь-яку з nereїд. Обурені морські німфи поскаржилися на неї богу морів Посейдону. Щоб провчити зухвалу царицю, Посейдон затопив Ефіопію водою і наслав на берег велетенське чудовисько-кита з ногами попереду і риб'ячим хвостом позаду. Чудовисько періодично впливало з морських глибин і спустошувало володіння Кефея. Плачем і стогонами наповнилося його царство. Кефей звернувся за порадою до оракула Аммона-Ра (Зевса) в Лівії, який сповістив, що країна визволиться від страховиська тоді, коли йому пожертвують Андромеду, юну дочку царя. Народ, довідавшись про відповідь оракула, змусив царя прикувати Андромеду до скелі біля моря. І ось тепер вона очікувала страшної смерті. Захоплений вродою Андромеди, Персей пообіцяв знищити чудовисько, але натомість попросив її руки в царя й цариці. Кефей, який раніше обіцяв віддати Андромеду за свого брата Фінея, змушений був прийняти пропозицію Персея. Злетівши на крилатих сандаліях угору, Персей кинувся згори на морську потвору і вбив її. Але на весіллі в боротьбу з ним вступив Фіней, дядько Андромеди, який на заклик Кассіопеї, що була проти шлюбу Персея, привів озброєний загін. Персей частину суперників перебив, а решту (в т.ч. Фінея) за допомогою голови Медузи перетворив на камені. Забравши з собою **Андромеду**, юнак полетів на о. Серінф, де покарав Полідекта. Потім він поставив царем Серінфу Діктіса. Після цього герой віддав сандалії й сумку Гермесу, шолом-невидимку – Аїду, а голову Медузи – Афіні, яка прикріпила її до своєї егіди (щита). Богиня змішала живу й мертву кров з голови Медузи і віддала її Асклепію, щоб він лікував нею людей. Персей же разом із матір'ю й жінкою повернувся в Аргос у Греції, де став царем, і одного разу, під час змагань, випадково вбив диском діда. Так збулося пророцтво. Позбувшись чудесних сандаліїв, Персей більше не літав [1, с. 27–30], аж доки не набув від богів безсмертя... [6].

Про героя **Беллерофонта** (варіант: Гіппоноя; спочатку сонячне Божество), сина Главка з Корінфу, онука Сізіфа (чи сина Посейдона) повідомляється, що він випадково вбив брата Деліада і змушений був тікати до двору царя Тірінфу Прета. Сфенебоя, жінка царя, після невдалої спроби спокусити добродісного юнака, оговорила його перед чоловіком. Прет направив Беллерофонта до лідійського царя Іобата, аби той згубив юнака. Іобат наказав Беллерофонту вчинити, здавалося б, непосильний подвиг – убити страхітливе чудовисько Химеру з вогнедихаючою головою лева, тілом кози й хвостом змії. Проте

герой за порадою богині Афіни спіймав поблизу Пірени крилатого коня Пегаса, який вилетів з тулуба Медузи, і приручив його. Щоправда, Павсаній говорить про це дещо інакше, наголошуючи, що “з усіх богів Афіна більше за інших покровительствувала в усьому Беллерофонту і навіть подарувала йому Пегаса, приручивши цього коня і своїми руками надівши на нього уздечку” [18, с. 118].

Зі швидкістю вітру полетів герой на Пегасі понад хмарами з Корінфу в Лікію, де жило чудовисько Химера: “Беллерофонт сів на Пегаса, свого крилатого коня, народженого Медузою від Посейдона, здійнявся вгору і звідти вразив Химеру стрілою з лука” [1, с. 28]. Надалі за допомогою Пегаса він, виконуючи наказ царя, переміг войовниче плем’я солімів. Потім за новим розпорядженням Іобата герой полетів на крилатому коні до войовничих жінок-амазонок, які мешкали поблизу Феміскіри, й також переміг їх. Повернувшись у Лікію, він перебив місцевих жителів, які за підбурювання Іобата влаштували йому засідку.

Вражений мужністю героя, Іобат віддав за нього свою дочку, а перед смертю передав йому своє царство [6]. Все було б гарно, але Беллерофонту, поійнятому пихою, виявилось й цього замало. Він захотів стати рівним богам-олімпійцям і спробував піднятися на своєму крилатому коні на гору Олімп. Така зарозумілість обурила Зевса; він наслав на Пегаса овода, після укусу якого кінь збісився і скинув Беллерофонта на Землю. Герой залишився живий, проте став сліпим і кульгавим та впав у безумство. Нікому більше не потрібний, він довго й безцільно блукав повсюди. А Пегаса забрали на Олімп, де він почав возити блискавки (зброю – *І. М.*) самого Зевса.

В одній зі своїх од давньогрецький поет Піндар зазначав:

“Там не встануть до мідного поля, де престоли богів,
Там крилатий Пегас
Скинув вершника, що рвавсь до небесних урочищ,
У Зевсів схід –
Беллерофонта” [20].

А римський поет Квінт Горацій Флакк (65–8) виражає в цьому зв’язку песимістичну думку, яка здатна зародитися в обивателя:

“Від жадливих мрій Фаетона попіл
Хай одверне нас; хай Пегас крилатий,
Той, що скинув геть верхівця земного
Беллерофонта,
Попередить нас: уникай нерівні...” [10, с. 103].

Незважаючи на такі невдачі великих героїв, “космічна тематика” не

зникає зі сторінок античної літератури, де й надалі ми зустрічаємо історії про польоти, які є або відображенням спокусливих мрій людей поринути за хмари, або відгуками реальних спостережень НЛО. Цікавим у цьому аспекті є міф про художника, скульптора і архітектора **Дедала**, сина Метіона і онука афінського царя Ерехтея (варіант: сина Евмолпа і онука Метіона), та **Ікара**, його сина від Навкрати, рабині Міноса, котрі жили на тисячу років пізніше за Етану.

Навчившись ремеслу в богині Афіни, Дедал став знаменитим митцем [22]. Якось у гніві він убив свого небожа, за що був засуджений афінянами на смерть. Проте йому вдалося втекти на Крит, де він збудував знаменитий палац Лабіринт для царя Міноса (XIV–XIII ст. до н.е.), сина Зевса і Європи. Там був поселений дикий бик Мінотавр, якому афіняни мали приносити людські жертви. Цар не хотів відпускати додому такого чудового будівничого. Коли ж митець допоміг Аріадні, дочці царя, врятувати від бика афінського героя Тесея, Мінос ув'язнив Дедала разом із його сином у Лабіринті. Завдяки сприянню Пасіфаї, жінки царя й дочки Геліоса (сестри Фаетона), ув'язнені вибралися з темниці. І тоді Дедал вирішив тікати з острова.

Він виготовив для себе й сина крила з пір'я, скріплені нитками й воском. Прив'язавши крила за спину і просунувши руки в петлі, прикріплені до крил, вони з Ікаром здійнялися над землею і полетіли з Криту на північний схід, у бік Малої Азії. Таким чином, Дедал став одним із перших конструкторів літальних апаратів, чие ім'я донесло до нас міфічне передання. Увагу на це акцентує римський поет Вергілій:

“Сам Дедал ... що з царства Міноса утік,
Крилам довірив життя і осмілився в небо поднятись,
Шляхом небувалим до холодних зірок Ведмедиці...” [2]

Поет Гораций теж вбачає в Дедалові первопрохідця невесних висот:

“Понадземну порожняву
Вперше звідав Дедал на нелюдським крилі...” [10, с. 20].

Оповідь про цей політ знаходимо і в Аполлодора, який зазначає, що “Дедал виготовив крила для себе і для сина, наказавши Ікару, який злетів у повітря, не підніматися надто високо, щоб клей, яким були з'єднані крила, не розплавився під промінням Сонця, і не спускатися надто низько до моря, щоб крила не розпалися під впливом морської вологи. Ікар, проте, не зважив на поради батька і, захоплений цим польотом, став підніматися все вище. Клей розплавився й Ікар загинув, упавши в море, назване за його іменем Ікарійським (у східній частині Егейського моря – *І. М.*)” [1, с. 77; 6]. Так “Ікар потонув, і його труп хвилі винесли на острів, що був тоді

безіменним, вище Самоса. Тут випадково опинився Геракл, який упізнав труп і поховав його там” [19, с. 187]. Батько нічим не міг зарадити трагедії, тому мусив продовжувати політ сам. “Дедал же благополучно завершив переліт і прибув у сицилійський Камік (місто Інік – *І. М.*)” [1, с. 77], до царя Кокала, де й скінчив свої дні. За пізнішими ж переказами, він все ж таки спромігся повернутися в Афіни [6].

Горацій порівнював безсмертний подвиг Ікара зі славою митця-професіонала, яким, на його думку, поставав поет:

“Незнаним досі, дужим крилом сягну
Висот ефірних – я, двоєобразний
Співець, і кину людні землі,
Звившись, для заздрості недосяжний...
Уже пружніють, тоншають ноги, вже
Взялись лускою, вже – наче лебідь я:
Вже білий пух на пальцях бачу,
Вже за плечима я чую крила.
Ще мить – і злину, наче Дедала син,
Співучим птахом – ген, де Боспор шумить,
Де Сірти спрагнені гетульські,
Й ген, де простори гіперборейські.
Мене впізнають колх і дакієць той,
Що перед Римом так бадьорить себе,
Далекий скіф, ібер, а далі –
Той, який в Родані гасить спрагу” [10, с. 60].

Не менш вагому оцінку подвигу Ікара дають дослідники сьогодення:

“Етана й Ікар (як і килим-самоліт з набагато пізніших арабських казок) мають одну спільну рису, а саме: вони відбивають одвічну людську мрію літати – мрію, яка нині стала настільки буденною, наскільки реальність перевершила мрії цих міфів” [9, с. 177]. Щоправда, залишається питання стосовно того, а чи не були причетні до цих польотів землян представники позаземних цивілізацій?

Ще один “космічний” епізод переданий у черговому міфі, за яким Зевс в образі орла (чи орел Зевса – *І. М.*) викрав вродливого юнака **Ганімеда**, сина троянського царя Іла (бл. 1300 до н.е.) й німфи Каллірої, і відніс його в палац на Олімпі, де той отримав безсмертя і став виночерпієм богів: “Ганімед був викрадений богами, щоб служити виночепієм Зевсу” [18, с. 385].

Аполлоній із Родоса теж зазначає, що Ганімеда:

“...в небі

Колись Зевс поселив у себе з безсмертними поряд” [2].

Про цей епізод згадує й Горацій:

“Таким орел є, блискавки-месниці

Крилатий сторож, – серед птахів йому

Юпітер владу дав

Він Ганімеда для нього викрав...” [10, с. 94].

Персонажем міфів був і юний син Келея, царя міста Елевсіна, герой

Тріптолем, який отримав від богині землеробства Деметри, що виховувала його, сім’я пшениці і першим почав обробляти поле поблизу рідного міста.

Деметра подарувала йому чудесну колісницю, запряжену крилатими драконами, на якій Тріптолем за її наказом облетів багато країв і повсюди навчав людей землеробства. В області Ахайї, на півночі Пелопоннеса, він допоміг стати аграрієм місцевому мешканцю Евмелу. “Кажуть, одного разу, коли Тріптолем заснув, син Евмела **Антеї** захотів запрягти драконів у колісницю Тріптолема і самому здійснити посів. Але він упав з цієї повозки і його спіткала неминуха для всіх смерть” [19, с. 45].

Пізніше підступний гетський цар з Подунав’я умертвив одного з драконів Тріптолема і хотів убити героя, але той зумів уникнути біди.

Повернувшись додому, Тріптолем заснував Елевсінські містерії на честь Деметри [6]. Згодом богиня перенесла крилатого дракона на небо як сузір’я Дракона. Тріптолем теж був узятий богами на небо [8], а за іншими даними – попов суддею в царство померлих [21].

Героєм багатьох міфів є великий грецький герой **Геракл** (XIII ст. до н.е.), син Зевса й Алкмени, жінки героя Амфітріона, який здійснив 12 великих і масу малих подвигів. Згодом його ревнива жінка вручила Гераклу плащ, пропитаний отруєною кров’ю вбитого ним кентавра Несса, який, на думку жінки, мав зміцнити кохання чоловіка. Проте коли під час жертвоприношення на мисі Канай (о. Евбея) герой одягнув плащ, він під дією тепла, що йшло від вогнища, прилип до тіла Геракла, завдаючи йому неймовірного болю. Щоб позбутися страждань, герой зійшов на поховальне вогнище на г. Ойту в землі трахінітів. “Коли вогонь запалав, хмара, яка спустилася з неба (літальний апарат? – *І. М.*), з громом понесла Геракла. Ставши безсмертним (на небі – *І. М.*) і примирившись із Герою (жінкою Зевса – *І. М.*), він оженився на дочці Гери, богині Гебі...” [1, с. 44].

А ще оповідають, що в орхоменського (Беотія) царя Афаманта, сина бога вітрів Еола, й богині хмар Нефели, були діти **Фрікс** і **Гелла**. Через інтриги мачухи Іно, дочки Кадма, вони мали бути принесені в жертву

Зевсові, щоб урятувати країну від посухи, до якої спричинила підступна Іно. Мати “Нефела ... взявши в Гермеса золоторунного барана (овна – *I. M.*), дала його своїм дітям, щоб вони на його спині перенеслися по піднебессю через землі й моря” [1, с. 14]. Брат і сестра сіли на барана, який піднявся в повітря й полетів на північ. Так “Фрікс на барані покинув місто Орхомен” [2]. Під час польоту Гелла, налякана висотою, впала в протоку, названу її ім’ям (Геллеспонт), а Фрікс потрапив до маловідомої тоді східної країни Еї (Колхіди), де був прийнятий тамтешнім володарем Еетом, який виховав його й оженив на своїй дочці Халкіоні [6]. Барана Еет приніс у жертву Зевсові як опікунові втікачів, а руно повісив на дубі у священному гаї Ареса, яке доручив охороняти невсипущому дракону [17].

Через якийсь час (в XIII ст. до н.е.) на пошуки золотого руна в Колхіду вирушили аргонавти під керівництвом героя Ясона. Серед аргонавтів були **Калаїд і Зет** – крилаті брати-близнята Бореади, смертні сини бога північного вітру Борея і Оріфії, дочки афінського царя Ерехтея (1397–1347), брати Клеопатри й Діони. Маючи крила на ногах і на голові, вони завжди діяли швидко й стрімко, як вітер, “і повітря відкривало їм дорогу” [6]. Коли аргонавти дісталися до Фракії, брати звільнили свою сестру Клеопатру й її синів, яких закувала в кайдани друга (після Клеопатри) жінка фракійського царя Фінея. Самого ж Фінея вони врятували від візитів трьох гарпій (хижих і потворних птахів-дів), які несподівано налітали й вихоплювали їжу з його рота. Злетівши на крилах у небо, брати відігнали гарпій до Строфадських островів: “Калаїд і Зет проганяють Гарпій від Фінея” [18, с. 234]. Брати майже наздогнали потвор, але ті все ж вислизнули з їх рук і зникли [2].

Після цього Калаїд і Зет полетіли назад у Фракію, де все ще залишалися аргонавти. Згодом брати здійснили багато інших великих подвигів. Під час перебування на о. Кеос вони переконали аргонавтів не чекати Геракла, який вирушив у похід разом з аргонавтами, але тепер змушений був розшукувати слугу Гіласа, викраденого німфами. Аргонавти попливли без Геракла, і пізніше обурений герой убив Калаїда й Зета на о. Тенос [6]. За іншою версією, брати постраждали, як їм і було провіщено, через те, що не змогли наздогнати всіх гарпій [1, с. 20].

У поході аргонавтів брали участь і Діоскури, сини Леди, жінки спартанського царя Тіндарея, – смертний **Кастор** (син Тіндарея) і безсмертний Полідевк (син Зевса), та їх двоюрідні брати, **Ідас** і Лінкей, сини мессенського царя Афарея, онука Персея. Якось Ідас, проїжджаючи на колісниці, запряженій крилатими кінями, яких йому подарував Посейдон, як

вважалось, справжній батько юнака, викрав в Етолії німфу **Марпессу** і полинув з нею над землею й над водою. Сам бог Аполлон не зміг наздогнати його. Згодом Діоскури й Афарегіди посварилися через поділ стада биків, яких вони разом викрали в Аркадії. Афарегіди хитрістю залишили корів у себе, що обурило Діоскурів. Уночі Діоскури пішли в Мессенію і силою забрали в Ідаса стадо, а в самого **Афарея** – двох крилатих коней-лебедів, _____ які літали до хмар. На цих конях вони піднялися в небо над Мессенією, де спіймали лебединих дів **Гілаіру** й **Фебу**, дочок Левкіппа (брата Афарея), наречених Афарегідів, і забрали їх із собою. Отже, “вони (Діоскури – *І. М.*) порушили призначений шлюб дочок Левкіппа [викравши їх силою]” [18, с. 51].

Розгнівані Афарегіди погналися за крадіями, щоб відняти в них коней-лебедів і лебединих дів, але вони не змогли наздогнати “Діоскурів, які несли дочок Левкіппа” [18, с. 319]. Діоскури пролетіли до Тайгету і сховалися в ущелині Тенар. Невдовзі Афарегіди виявили їх і там, але Діоскури знову втекли. Лінкей, володіючи чудовим зором, відшукав схованку суперників і повідомив про їх місцезнаходження Ідасу, котрий відзначався як влучний лучник. Ідас на смерть вразив Кастора, тоді як Лінкей упав від руки Полідевка. Останній теж був убитий Ідасом, який таким чином помстився за смерть брата. Проте Зевс, за словами Аполлодора, “вразив Ідаса блискавкою, а Полідевка возніс на небо” [1, с. 65]. Отже, “коли в синів Афарея відбулася битва з Діоскурами, їх двоюрідними братами, через биків, і Полідевк убив Лінкея, а Ідаса настигла смерть від удару блискавки, то дім Афарея зовсім припинився по чоловічій лінії...” [18, с. 259].

Полідевк же поділився своїм життям із Кастором і “Діоскури були прийняті в число богів” (інопланетяни забрали їх із собою? – *І. М.*). [1, с. 65]. Щоправда, з того часу брати мусили один день жити серед богів, один – серед померлих [8]. За однією з легенд, пізніше Полідевк і його брат-близнюк перетворилися на сузір'я – “Зевс зробив їх сузір'ями Близнюків, або вранішньою і вечірньою зіркою, що символізує зміну життя і смерті, світла й темряви” [13]. Тому й кажуть, що Діоскурам “на голови одночасно упали зірки (засяяли скафандри? – *І. М.*)” [6].

Вождь аргонавтів Ясон, повертаючись із Колхіди, оженився на **Медеї**, доньці царя Колхіди Еета і океаніди Ідії, онуці Геліуса і племінниці Кірки. Медея мала колісницю, запряжену крилатими зміями-драконами, завдяки чому, поринаючи в хмару, могла переноситися з одного району Середземномор'я в інший. Після невдалої спроби повернути престол батька в Іолку і свого вигнання в Корінф Ясон вирішив покинути чарівницю Медею,

через яку мав немало проблем. Тож він задумав оженитися на Главці (Креусі), доньці царя Корінфу Креонта. Щоб помститися колишньому невдячному чоловікові, Медея вбила його наречену Креусу і її батька Креонта, а потім – і двох своїх дітей від Ясона. Ясон спробував виламати зачинені двері, що вели в палац, де Медея вчинила злочин. І в цей час у повітрі з'явилася надіслана богом Геліосом і запряжена крилатими драконами колісниця з Медеєю, біля ніг якої лежали вбиті нею два малолітні сини – Мермер і Ферет.

Охоплений жахом, Ясон попросив її залишити хоча б тіла дітей, щоб він міг поховати їх. Медея не дала йому навіть цього втішення і миттю полетіла на колісниці в Афіни до царя Егея (1282–1234 – *І. М.*): “Медея ... обіцяла царювилікувати його своїм зіллям від бездітності” і “з ним жила”, – писав Плутарх у біографії Тесея [22]. Відображаючи весь драматизм ситуації, Сенека вкладає при цьому у уста Медеї такі слова:

“...Шляхи небесні

Відкриті: чекають дракони, під ярмо схилювши

Лускаті шиї...

В крилатій колісниці мчусь я геть...” [26].

Коли в Афіни прибув Тесеї (1234–1204), майбутній цар, син Егея, Медея намагалася отруїти юнака. Не досягнувши бажаного, чарівниця змушена була разом із сином **Медом**, народженим від Егея, перелетіти на колісниці, запряженій драконами, в Колхиду. “Медея ж після того пішла в Афіни і жила з Егеєм, згодом же викрита в тому, що вона затівала зло проти Тесея, повинна була тікати з Афін” у Мідію [18, с. 117].

Вдома за допомогою сина Меда вона повернула престол батьку Еету, вбивши його брата-узурпатора Перса [6]. Лише після цього вони воцарилися в Мідії (Північний Іран), де Медея ввела звичай носіння одягу, який закривав тіло й обличчя (культурний вплив прибульців на землян? – *І. М.*), а Мед заснував місто Екбатани [6].

За грецькими міфами, підступна богиня кохання Афродіта влаштувала авантюру троянського царевича Паріса, за допомогою якої була розв’язана греко-троянська війна. Коли грецький цар Агамемнон разом із братом Менеласом збиралися вести вояків, які зібралися, на Трою, щоб повернути Єлену, жінку Менелая, яку викрав Паріс, непогода через гнів Артеміді утримувала їх у порту Авліді в Беотії, бо Агамемнон зверхньо говорив про Артеміді і на полюванні вбив її лань. Скликавши віщунів, цар почув від них, що він не зможе умилостивити Артеміді, якщо тільки не принесе в жертву

свою доньку **Іфігенію**. Агамемнон, почувши це, почав відмовлятися від походу, але хитрий вождь Одиссей зумів переконати його діяти згідно з попереднім планом. Проте коли Одиссей привіз Іфігенію в Авліді і батько збирався принести її в жертву, Артеміда пожаліла дівчину і, затуманивши зір греків, підклала замість Іфігенії лань, а дівчину по хмарах перенесла в Таврійську землю і зробила там жрицею в своєму храмі [6]. Пізніше брат Іфігенії Орест разом із другом Піладом повернув її додому.

Напередодні закінчення Троянської війни (бл. 1188 до н.е.) син смертного і богині вранішньої зорі Еос, могутній і самевпевнений **Мемнон** (інопланетянин? – *І. М.*), перенісся з Ефіопії в Іліон і поліг під мурами міста від руки грецького героя Ахіллеса, зброю якому виготовив бог ковальства Гефест. Мемнон залишився в історії як “світлий... син Зоряниці ясної” [8].

Супутники Мемнона були перетворені на птахів-мемнонідів, які під час польоту жалібно кричали. Цих птахів зобразив художник Полігнот (V ст. до н.е.) на картині, яка знаходилася в Дельфах [14].

Грецький історик Плутарх описав життя й подвиги засновника Риму і його 1-го царя **Ромула** (753–717), сина бога Марса (грец. – Арес) й Ілії (Рей Сільвії), дочки альбанського царя Нумітора. Наприкінці свого земного шляху цар зібрав римлян на сходку “за міською стіною, біля так званого Козячого болота, – повідомляє Плутарх у біографії Ромула. – Народ за наказом царя зійшовся на зібрання, аж раптом неописувані, неймовірні зміни відбулися над землею: сонце затемнилось, настала ніч, але не спокійна й мирна, а з приголомшливим громом і ураганними поривами вітру з усіх боків. Багаточисленний натовп розсіявся і розбігся, а сенатори тісно зібралися всі разом. Коли ж сум’яття в природі закінчилося, знову стало світло і народ повернувся, почалися пошуки царя і сумні розпитування, і тут сенатори поклали край його пошукам і проявам надмірної зацікавленості, наказавши всім вшановувати Ромула і поклонятися йому, бо він, за їх словами, вознісся до богів і віднині буде для римлян милостивим богом, як раніше був добрим царем” [23].

Римський історик Тит Лівій передає цю історію детальніше: “Після здійснення безсмертних цих справ, коли Ромул, скликавши збори біля Козячого болота, проводив огляд війська, несподівано з громом і гуркотом піднялася буря, яка огорнула царя густою хмарою, заховавши від очей учасників зборів, і з того часу не було Ромула на землі. Коли ж непроглядна темрява знову змінилася мирним сяянням дня і загальний жах нарешті улігся, всі римляни побачили царське крісло пустим; хоча вони й повірили отцям

(сенаторам – *І. М.*), найближчим очевидцям, що цар був віднесений вихором, все ж, ніби вражені страхом сирітства, зберігали скорботне мовчання....Коли місто було охоплене сумом за царем і ненавистю до отців (сенаторів – *І. М.*), з'явився на сходку Прокул Юлій (альбанець з роду Юліїв – *І. М.*) і заговорив з важністю, хоч і про дивні речі. “Квіріти, – сказав він, – Ромул, батько нашого міста, який несподівано зійшов з неба, зустрівся мені цим ранком. У благоговійному жахові стояв я з ним поряд і молився, щоб не зарахувалося мені як гріх те, що дивлюся на нього (вважалося, що на Бога не можна дивитись, тому римляни молились, закривши голову покривалом – *І. М.*), а він промовив: “Іди й сповісти римлянам: необхідно богам, щоб мій Рим став главою всього світу. А тому нехай будуть старанні до воєнної справи, хай знають самі й нащадкам передають, що нема людської сили, здатної протистояти римській зброї”. І з цими словами віддалився на небо”, де й став безсмертним [11, с. 26–27].

Так раптово й таємно Ромул був живим забраний на небо, не зустрівшись із богом смерті Орком. За словами Горація,

“...Ромул наш уникнув

Орка на Марсових дужих конях...” [10, с. 62].

Одну з версій вознесіння Ромула передає й давньоримський поет Овідій:

“Схвальню Всеволодний кивнув, і завоями хмар непроглядних

Небо вповив, блискавицею світ нажахавши та громом.

І, зрозумівши цей знак, Повелителя згоду виразну,

На колісницю зійшов, обіпершись на спис, і багряним

Дишлом обтяживши коней баских, і бичем замахнувшись,

Мчить стрімголов нездоланий Градів до землі з піднебесся;

Мить – і вже їх осадив на лісистім горбі Палатінським.

Саме тоді підхопив Іліада, як він перед людом

Суд справедливий вершив. Розплилось у легкому повітрі

Смертнеє тіло його. Так і куля свинцева звичайно

В небі зника на очах, із потужної праці злетівши” [25, с. 259].

Після свого обожнення перший цар Риму сприймався як бог Квірін – двійник бога Марса.

Серед найбільш впливових жерців Античності був один таємничий мудрець-піфагорієць **Абаріс із Гіпербореї** (VI ст. до н.е.), який мандрував по Греції, “літаючи на подарованій йому стрілі (золотій; може, мається на увазі швидкісний літальний апарат? – *І. М.*) Аполлона Гіперборейського, він переправлявся через ріки, моря і непрохідні місця, в деякому сенсі ходячи по

повітря... Літаючи на ній (НЛО – *І. М. ?*), він переправлявся через непрохідні місця, як-то: через ріки, озера, болота, гори і т. д.” [27, с. 97].

Підкреслюючи незвичайність особистості Абаріса, грецький історик Геродот (V ст. до н.е.) уточнював, що той “мандрував по всій землі зі стрілою в руках і при цьому нічим не харчувався” [4, с. 246]. Був він учнем Піфагора, який сам стверджував, що він чув музику, яку породжують небесні тіла, що рухаються на орбіті [27]. Яким же чином Піфагор був спроможний на це? Чи не міг він отримати знання “згори”?

Відомий був Абаріс і Платону (IV ст. до н.е.), який вважав його заклинателем від усіх хвороб. Платон визнавав, що батьківщиною жерця Абаріса є міфічна країна гіпербореїв, “що живуть за північним вітром” [22]. Чи існувала в дійсності Гіперборея, чи вона – вигадка давніх фантастів – сперечаються донині. Принаймні в античну епоху не сумнівалися в її реальності, але уявляли в самих різних місцях. Знаменитий поет Стародавньої Греції Піндар (515–438) стверджував, що в країну гіперборейців не знайти чудесного шляху ні морем, ні сушею. Згідно з повір’ями, “променистий” Аполлон Дельфійський на зиму зупинявся в країні гіпербореїв, за що її жителі на знак подяки кожен рік відправляли посланців з жертвними дарами в святилище божества на Делосі.

Так, може вона ... “висіла” в повітрі чи у просторі як величезна орбітальна станція?! Виявляється, і для такого, здавалося б, фантастичного припущення були підстави Так, давньогрецький письменник римської доби Лукіан із Самосати (бл. 120–180), розповідаючи про плавання одного грецького корабля в Атлантиці, передає слова мореплавця про пригоду, яка трапилася там: “Раптом налетів вихор, і, закрутивши наш корабель, підняв його вгору на висоту близько 300 стадій; потім опустив, але не на море, а залишив високо в повітрі”. Після тривалої мандрівки “побачили в просторі перед нами якусь величезну землю, яка була схожа на сяючий і шароподібний острів і випромінювала сильне світло. ... Вдень ми не могли добре обдивитися все, але, коли настала ніч, поблизу з’явилося багато інших островів, деякі побільші, інші поменші, але всі вогненного вигляду” [12].

Невідома “лукіанівська” країна, яка викликає в пам’яті сучасні описи деяких НЛО, виявилася “населеною і родючою”. Цікаве зауваження письменника про те, що “повітроплавці” під собою “побачили якусь іншу землю, а на ній міста і ріки, моря, ліси і гори. І ми здогадалися, – передає Лукіан міркування мандрівників, – що внизу перед нами знаходилася та земля, на якій ми живемо” [12].

Щоправда, на думку частини давніх істориків, загадкову Гіперборею слід

було шукати не в небі, а на землі. Історик Діодор (бл. 90–30 до н.е.) вважав, що “навпроти землі кельтів в Океані є острів не менше Сицилії. Цей острів, який населяють гіперборейці”, родючий і плононосний, відрізняється ще й хорошим повітрям. На ньому знаходяться “священна ділянка Аполлона і чудовий храм кулястої форми”. Останній факт знову спантеличує – адже святилища подібної форми досі не відомі. Втім, і гіперборейцям приписують незвичайні здібності. “Їм були відомі і чари, і магія, і друїдизм, і чаклунство, і хитрість”, – характеризується загадковий північний народ у давньому рукописі. Не дивно, що з такою середовища вийшов жрець Абаріс, який вражав уяву давніх мешканців своїм умінням літати в повітрі.

Ще одну дивовижну історію про польоти в небо доніс до нас уже згадуваний письменник Лукіан (II ст. н.е.). У його діалозі “Ікароменіпп, або Захмарний політ” (160 н.е.), що входив до збірки “Істинні історії”, повідомляється про філософа-сатирика **Меніппа** (III ст. до н.е.), який довго розмірковував над природою богів, але не міг досягти істини. Тоді він вирішив повторити подвиг Ікара й дістатися до неба. Про подальші події герой діалогу розповів своєму другові так:

“Ось тоді я вирішив, що єдиний спосіб позбутися мого невігластва – це, озброївшись крилами, самому піднятися в небо... Втім, я абсолютно чітко усвідомлював, що ніяким чином не зможу відпустити собі крила, не прилаштувавши крила шуліки або орла, – адже тільки вони здатні витримати вагу людського тіла, – я зможу невдовзі здійснити свій намір.

Отже, спіймавши цих двох птахів, я старанно відрізав в орла праве крило, у шуліки – ліве і прив’язав їх міцним ремінням до плечей.

Прилаштувавши до кінців крил дві петлі для рук, я почав відчувати свою силу: спочатку просто підстрибував, допомагаючи собі руками, потім, подібно до гусей, літав над самою землею, ледве доторкуючись її ногами під час польоту. Проте, помітивши, що справа зрушилася з місця, я рішився на більш сміливий крок: зійшовши на Акрополь, я кинувся зі скелі й... долетів до самого театру.

Оскільки мій політ відбувся щасливо, я задумав здійснитися вище в небо: піднявшись чи то з Парнету, чи то з Гиметту, я пролетів на Геранею, звідти на Акрокорінф; потім через Фолою і Єріманф я досяг Тайгету. Невдовзі я вже настільки звикся зі своїм зухвалим заняттям, що досконало виконував сміливі польоти і, не задовольняючись висотою, доступною для птахів, вирішив піднятися на Олімп; звідти, взявши запас найлегшої їжі, я вирушив прямо на небо. У першу хвилину в мене запоморочилося в голові від великої висоти, але й це я переніс із легкістю. Прорвавшись крізь густі хмари і опинившись,

нарешті, поблизу Луни (Місяця; в даному випадку в автора він постає як одухотворене небесне тіло жіночого роду – *І. М.*), я відчув деяку втому, особливо в лівому крилі, відрізаному в шуліки. Тому я підлетів до Луни і, присівши на неї, дав собі перепочинок, поглядаючи вниз, на Землю...” яка через велику відстань уподібнювалася ледве не точці. “Перш за все земля здалася мені дуже маленькою, значно меншою за Луну, так що з першого погляду, як я не нахилився, не міг розгледіти ні високих гір, ні величезних морів” [24, с. 279–280].

На Луні, яка була сестрою Сонця, Меніпп зустрівся з філософом

Емпедоклом (бл. 490–430), котрий через зарозумілість кинувся свого часу в кратер Етни, аби довести своє небесне походження. Стовп вулканічного диму підхопив його й переніс на Місяць. Потім Меніпп поспілкувався з самою Луною (літальний апарат – *І. М.*) яка поскаржилася на філософів, що неправильно розмірковують про її природу. Після цього мандрівник, за його словами, “вирушив прямо вгору, до неба... Скоро Луна, яка закрила від мене Землю, почала здаватися мені маленькою. Залишивши справа Сонце і продовжуючи свій політ серед зірок, я на третій день наблизився, нарешті, до неба” [24, с. 284]. Там він постукав у двері небесного житла. Відчинив Гермес, який провів філософа до Зевса. Меніпп розповів царю богів про те, що філософи руйнують віру в олімпійців, а водночас поставив богам хитромудрі запитання, на які вони не змогли відповісти. Роздратований Зевс вирішив “відняти в нього крила, щоб надалі він більше до нас не з’являвся”, щоб людина ніколи не змогла літати на Небо й сперечатися з богами [24, с. 289]. Після цього Гермес за наказом Зевса відніс Меніппа в Афіни. Незважаючи на іронію при зображенні ситуації, міркування Лукіана досить цікаві й змушують задуматися над тим, яким чином мислитель набув подібних знань про навколосемний простір.

Римський історик Гай Юлій Обсеквенс (IV в. н.е.), автор збірника різноманітних прикмет і ознак “*Prodigiorum liber*” – “Книги продігій” або чудесних з’явлень, які спостерігалися в Римі в 249–12 до н.е. (вид. Oudendorp в Лейдені в 1720 і Jahn в Лейпцизі в 1853), опираючись в основному на перекази Тита Лівія, зібрав багато матеріалів з описом різних небесних явищ. Збереглись описи продігій 190–12 рр. до н.е., решта втрачена.

Ці матеріали можна розглядати як описи НЛО. Ось ряд прикладів: “[216 до н.е.]. Предмети, схожі на кораблі, було видно в небі над Італією...

Поблизу Арпінума (180 римських миль на Схід від Рима, в Апулії – *І. М.*) круглий щит було видно в небі... Поблизу Капуї небо було в вогні, а видно

було фігури, схожі на кораблі...”; “[100 до н.е.] Коли Г. Марій і Л. Валерій були консулами в Тарквінії, там падав у різні місця... предмет, схожий на палаючий факел, і він раптово з’являвся з неба. Прямуючи від Заходу, об’єкт, схожий на шар чи круглий щит, тримав свій шлях в небі з Заходу на Схід”; “[90 до н.е.]. На території Сполетіума (65 римських миль від Рима, в Умбрії – *І. М.*) вогненний шар золотого кольору впав на землю, обертаючись. Потім, здавалося, що він збільшився в розмірах, відриваючись від землі, й піднявся в небо, де його закрит диск Сонця своїм блиском. Він обертався в напрямку східного квадранта неба” [16].

Більш пізній хронікер не пояснюваних явищ, якийсь Конрад Вольфхарт, професор граматики й діалектики, написав під псевдонімом Lycosthenes збірник “Prodigiorum ac Ostentorum Chronicon” (виданий у 1567), що містить свідчення давніх авторів і згадує наступні події: “[393 н.е.]. Дивні вогні було видно в небі в дні Імператора Феодосія (379–395 н.е. – *І. М.*). Якось раптом опівночі з’явився яскравий шар. Він сяяв майже як денна зірка (планета Венера – *І. М.*), поряд із колом Зодіака. Потім було видно, як сяяння все зменшувалось, і велика кількість інших сяючих шарів з’явилась поряд з першим шаром. Видовище було схоже на рій бджіл, які літали навколо пасічника, а світло цих шарів було таким, як ніби вони кидались один на одного. Невдовзі вони змішалися разом в одне страшне полум’я, і, далі, вони на очах набрали форми страшного дволезового меча. Дивний перший шар було видно тепер у вигляді рукоятки ефеса, а всі маленькі шари ніби сплавились, сяючи так само яскраво, як і перший шар” [16]. Як бачимо, цей звіт дуже вже схожий на характер сучасної інформації про НЛО та їх маневри. У добу пізньої Античності на території Західної Римської імперії у зв’язку з повстанським рухом багаудів у Галлії й Іспанії ожили давні кельтські уявлення, тоді як на території Східної Римської імперії поширилося релігійно-містичне вчення мітраїзму. У кельтській міфології знаходимо оповідь про якогось персонажа **Фінтана**, супутника ірландської богині Банби, який перевтілюється то в лосося, то в ворона, то в яструба, і при цьому оповідь про нього постає як аналог уельського міфу про героя **Таліссіна**. Головний персонаж мітраїстських міфів – **Мітра** – постає як посередник між верховним зороастрійським богом Ахурамаздою і людьми, багато в чому нагадуючи євангельського Христа. Після низки вчинених чудес він “возноситься” на небо (на літальному апараті? – *І. М.*). Перські перекази й легенди склали зібрання “1 000 казок”, багато оповідей яких про польоти в повітрі вплинули на укладачів арабських казок “1 001-ї ночі”,

зокрема тих, де оповідалося про політ купця **Сіндбада** на велетенському птахові “Рух” (керованому механізмові? – *І. М.*).

До всього цього слід додати багато історичних і археологічних знахідок, вік яких – тисячі років, хоча нерідко вони вражають досконалістю техніки виготовлення або нагадують речі, властиві швидше сучасному світові, а не далеким предкам. Деякі предмети, виявлені серед давніх руїн, можна виготовити лише сьогодні за допомогою найдосконаліших сучасних технологій, що здається мало ймовірним.

Чи не отримали давні люди ці згодом втрачені технології від прибульців, поставивши їм як богам могутні культові комплекси? Так, цікавими видаються культові споруди в **кельтів** (І тис. до н. е.). Не менш таємничі велетенські камені-менгіри, поставлені вертикально й наполовину закопані в землю в Бретані. Алеї менгірів вражують уяву людини й сьогодні. Розміри менгірів різні, вони досягають у висоту 4–5 метрів і більше (вагою 40 тонн), а найбільший менгірів у французькій Бретані, нині зламаний, мав висоту 20 метрів і вагу 300 тонн! [15]. За допомогою кого чи чого його можна було доставити на велику відстань і встановити вертикально? Може, це були орієнтувальні конструкції для інопланетян, що ними ж і встановлювалися? А які функції виконувала таємнича “обсерваторія” (чи храм? святилище?) кромлех Стоунхендж у Великій Британії, кожен з каменів якого мав вагу до 50 тонн? І яким чином стародавні люди спромоглися звести цю суперточну в астрономічному відношенні споруду близько 5 тисяч років тому?

Загадок багато. Але вони обумовлюють ситуацію, коли погляди на історію людської цивілізації, які, здавалося б, стали вже стійкими, вступають у суперечність із реальними археологічними й історичними фактами. Що це – сліди визитів на Землю представників позаземних цивілізацій на світанку людства? Якщо так, то це по-новому пояснює тисячі (!) фактів, котрі раніше тлумачилися однозначно як міфологічні вигадки...

Висновки. Як бачимо, в античних міфах про “астронавтів” є багато спільних рис. Їх герої часто отримували вищі знання від богів, за що вшановували останніх обрядами, містеріями. Нерідко самі герої походили від богів, були їх “синами”. І такі свідчення стосуються всього Середземномор’я, де поширилася антична цивілізація, з якою, виходить, могли мати контакти інопланетяни. Дослідження, які проводяться сьогодні за допомогою новітнього обладнання і приладів, дозволяють із деякою долею ймовірності сказати, що, можливо, на нашій планеті вже в далекому минулому гостювали прибульці з інших світів. Ймовірно, саме вони тисячі років тому

назад постали в очах землян таємничими істотами, “богами” з могутньою силою, здатними прибирати гори, за долю секунди створювати озера, зводити грандіозні споруди. Хто вони і звідки, коли саме прибули і яку мету мають у нашому світі? На ці питання намагаються відповісти палеоуфологи, хоча питання потребують більш всебічного і багатогранного наукового дослідження.

Література

1. Аполлодор. Мифологическая библиотека / пер. В. Г. Борзуховича. – Л. : Наука, 1972. – 215 с.
2. Аполлоний Родосский. Аргонавтика [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lib.rus.ec/b/344212/read#t2>
3. Вергилий П. М. Энеида [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://tapirr.narod.ru/texts/poetry/vergiliy_eneida.html#ТОС_id3112197
4. Геродот. История / пер. и примеч. Г. А. Стратановского. – М. : АСТ ; АСТ МОСКВА, 2006. – 696 с.
5. Гесиод. О происхождении богов (Теогония) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lib.ru/POEEAST/GESIOD/theogonia.txt>
6. Гигин. Мифы [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://annales.info/ant_lit/gigin/gigin01.htm
7. Гомер. Одиссея / пер. Бориса Тена. – Х. : Фоліо, 2001. – 547 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://ae-lib.org.ua/texts/homer__odyssey__ua.htm#11
8. Гомеровы гимны. V. К Деметре [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ancientrome.ru/antlitr/homer/hymn/demetra.htm>
9. Замаровський В. Спочатку був Шумер / В. Замаровський. – К. : Веселка, 1983. – 207 с.
10. Квінт Горацій Флакк. Твори / Флакк К. Г. / перекл. з латин., передм. та прим. А. Содомори. – К. : Дніпро, 1982. – 254 с.
11. Ливий Тит. История Рима от основания Города : в 3 т. – Кн. 1–10 / сост. коммент. Н. Е. Бодянская, Г. П. Чистяков. – М. : Ладомир, 2002. – Т. 1. – 702 с.
12. Лукиан Самосатский. Правдивая история [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://krotov.info/acts/02/03/lukian_47.htm
13. Макробий. Сатурналии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lib.rus.ec/b/297849/read#t6>
14. Мемнон (мифология) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ru.wikipedia.org/wiki>
15. Менгир [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D0%BD%D0%B3%D0%B8%D1%80>
16. НЛО в истории // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://enigmaproject.ru/articles/nlo>
17. Овидий. Фасты [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ancientrome.ru/antlitr/ovidius/index.htm>
18. Павсаний. Описание Эллады : в 2 т. – Т. 1. Кн. I–VI / пер. с древнегреч. С. П. Кондратьева под ред. Е. В. Никитюк. – М. : Изд-во АСТ; Ладомир, 2002. – 492 с.

19. Павсаний. Описание Эллады : в 2 т. – Т. 2. Кн. VII–X / пер. с древнегреч. С. П. Кондратьева под ред. Е. В. Никитюк. – М. : Изд-во АСТ; Ладомир, 2002. – 503 с.
 20. Пиндар. Истмийские песни [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ancientrome.ru/antlitr/pindar/pindar01.htm>
 21. Платон. Апология Сократа [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://psylib.org.ua/books/plato01/01apols.htm>
 22. Платон. Ион [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://psylib.org.ua/books/plato01/13ion.htm>
 23. Плутарх. Сравнительные жизнеописания : в 2 т. / изд. подг. С. С. Аверинцев, М. Л. Гаспаров, С. П. Маркиш ; отв. ред. С. С. Аверинцев. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Наука, 1994. – Т. 1. – 704 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ancientrome.ru/antlitr/plutarch/sgo/teseus-f.htm>
 24. Поздняя греческая проза. – М. : Гослитиздат, 1960. – 695 с.
 25. Публій Овідій Назон. Метаморфози / Назон П. О. / перекл. з латин., передм. та прим. А. Содомори. – К. : Дніпро, 1985. – 301 с.
 26. Сенека. Медея [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ancientrome.ru/antlitr/seneca/tragedy/medea-f.htm>
 27. Фрагменты ранних греческих философов. – Ч. 1 : От эпических теокосмогоний до возникновения атомистики / изд. подг. А. В. Лебедев. – М. : Наука, 1989. – 575 с.
- Отримано 01.06.2012

Summary

Mozgovyi Ivan. "Astronauts" in days of the Ancient World: reality or literary myths?

Ancient myths and remittances about air and "space" characters' flights in days of the Ancient World are analysed in the paper. Numerous narratives Greek authors about the mythical heroes (Phaeton, Perseus, Bellerophon, Icarus, Medea etc.) relevant for their air travels are considered. The author appeals to the classics of Greek literature (Homer, Virgil, Pausanias, Apollodorus, Pindar and others), whose lyrics actually emerged as axiomatic treatment myths that could have a realistic basis. The relevant texts from literature of the Roman era interpreted through the prism of a possible connection with stories about UFOs. Strange natural phenomena and deeds of heroes, exceptional material of antiquity though woven into the mythological system, but demonstrate the possibility of rational interpretation.

Keywords: *flight, orbit, spacecraft, myth, wings, gods, feat.* __